

Laura Maestre Sotelo

Perspectives de mestres i expertes per
determinar l'efectivitat del Kamishibai com
una eina d'integració i aprenentatge de la
llengua en infants nouvinguts

TREBALL FINAL DE GRAU

Universitat de Barcelona

Facultat d'Educació

Tutora: Ann Elizabeth Wilson Daily

Curs 2021-2022

6 crèdits

Barcelona, 7 de juny, 2022

Resum

Durant els últims anys s'han realitzat diferents estudis en els quals s'han assenyalat diversos mètodes per a la integració dels infants nouvinguts a les aules, a la cultura i a la llengua. Aquesta investigació té com a objectiu estudiar les perspectives de diferents mestres d'Educació Infantil i d'especialistes en Kamishibai per a la posterior triangulació de les dades sobre la possible utilització d'aquest recurs dins de l'aula. La mostra es va obtenir a partir de la categorització i la comparació dels resultats obtinguts de la realització de 6 entrevistes: tres mestres i tres expertes Gaito Kamishibaia. Els resultats demostren gràcies a les percepcions de les entrevistades, que el previ estudi del Kamishibai per part dels docents i la posterior integració d'aquest material a les aules de reforç ajudaria significativament a la integració d'aquests alumnes en un ambient ordinari i a més a més, afavoriria l'adquisició progressiva i significativa de noves competències comunicatives, tant orals com escrites. Aquest estudi suggereix una possible millora quant a les habilitats d'integració, comunicació oral i comunicació escrita dels infants nouvinguts a les escoles.

Paraules clau. Kamishibai, comunicació oral, comunicació escrita, integració, nouvinguts.

Durante los últimos años se han realizado diferentes estudios en los cuales se han señalado varios métodos para la integración de los niños recién llegados a las aulas, a la cultura y a la lengua. Esta investigación tiene como objetivo estudiar las perspectivas de diferentes maestros de Educación Infantil y de especialistas en Kamishibai para la posterior triangulación de los datos sobre la posible utilización de este recurso dentro del aula. La muestra se obtuvo a partir de la categorización y la comparación de los resultados obtenidos de la realización de 6 entrevistas: tres maestros y tres expertas Gaito Kamishibaia. Los resultados demuestran gracias a las percepciones de las entrevistadas, que el previo estudio del Kamishibai por parte de los docentes y la posterior integración de este material a las aulas de refuerzo ayudaría significativamente a la integración de estos alumnos en un ambiente ordinario y además, favorecería la adquisición progresiva y significativa de nuevas competencias comunicativas, tanto orales como escritas. Este estudio sugiere una posible mejora en cuanto a las habilidades de integración, comunicación oral y comunicación escrita de los niños recién llegados en las escuelas.

Palabras clave. Kamishibai, comunicación oral, comunicación escrita, integración, recién llegados.

In recent years, different studies have been carried out in which various methods have been pointed out for the integration of newly arrived children into the classroom, culture and language. This research aims to study the perspectives of different Early Childhood Education teachers and specialists in Kamishibai for the subsequent triangulation of data on the possible use of this resource in the classroom. The sample was obtained from the categorization and comparison of the results obtained from conducting 6 interviews: three teachers and three experts Gaito Kamishibaia. The results show thanks to the perceptions of the interviewees, that the previous study of the Kamishibai by the teachers and the subsequent integration of this material into the reinforcement classrooms would significantly help the integration of these students in an ordinary environment and, in addition, would favor the progressive and significant acquisition of new skills. communication, both oral and written. This study suggests a possible improvement in terms of integration, oral communication and written communication skills of newly arrived children in schools.

Key words. Kamishibai, oral communication, written communication, integration, newcomers.

Índex

Introducció.....	2
Metodologia.....	5
Resultats.....	13
Discussió.....	20
Conclusions i recomanacions pràctiques.....	23
Referències bibliogràfiques.....	27
Apèndix	
Apèndix A: Preguntes d'entrevista d'expertes	30
Apèndix B: Preguntes d'entrevista de mestres	34
Apèndix C: Imatges de la categorització i exemples d'entrevistes	39

1. Introducció

Un dels reptes més emocionants, difícils i a la vegada apassionants que els educadors podem trobar-nos dins les aules és acollir a nous alumnes procedents de diferents parts del món i integrar-los dins de la nova cultura, fer-los partícips dels costums i ensenyar les noves tradicions de les quals formaran part (Coronelles, 2008). Una part molt important d'aquest procés és com els educadors exerceixen la transmissió de l'idioma nou a aquests alumnes i els acullen en la nova llengua. Segons Coronelles (2008), l'alumnat nouvingut, a la majoria de centres i escoles, són infants d'una enorme fragilitat que cal saber integrar a les nostres aules d'una manera conscient i responsable.

En un estudi de Muter et al. (2004), exposa que hi ha una gran quantitat d'indicis i evidències que mostren que el progrés inicial dels nens en l'aprenentatge de la lectura dependrà en un futur de manera directa en les seves habilitats sobre el llenguatge oral. Hi ha nombroses tesis que raspallen aquesta evidència: a mesura que introduïm la literatura en la vida dels infants, experimenten una millora significativa a l'hora de comunicar-se i aprendre eines per l'adquisició del llenguatge, tant oral com escrit. Com bé diu Coronelles (2008), la literatura és una eina molt valuosa, no només perquè facilita als infants l'adquisició d'un nou vocabulari d'una manera progressiva, lúdica i significativa a més d'unes estructures lingüístiques, sinó que també perquè explora les cultures i les inquietuds personals.

Malauradament, encara hi ha moltes escoles que l'aprenentatge de l'escriptura i la lectura la realitzen a base d'activitats amb llibres de text, deixant la literatura infantil com un recurs complementari (Gil, 2011). En introduir els contes a les aules, no només s'aconseguiria estimular la lectoescriptura d'una manera lúdica per als infants nouvinguts, sinó que obririen una gran quantitat de models que donarien pas a què es vagin habituant a la fonètica de la nova llengua i les estructures gramaticals que aquesta requereix. Gràcies a això, comportarà la familiarització i la millora de la convivència entre les cultures dels infants de l'aula (Vilà, 2007).

Un bon començament per aquests infants que acaben d'arribar i no tenen prou destreses comunicatives són els àlbums il·lustrats. "Els àlbums il·lustrats són llibres que permeten desplegar les capacitats expressives, comprensives i interpretatives dels lectors novells" (Gil, 2011, p. 42). Les imatges són les protagonistes del conte i fan que els infants puguin

seguir el fil argumental de la història a través d'elles. A més, el text (si és que n'hi ha) en comptes de ser imprescindible, passa a un segon pla serveix com a suport a les imatges. En el moment de visualitzar aquesta classe de contes on no cal estrictament seguir la lectura, es convida als infants a opinar i interpretar el relat de formes molt diverses, tantes que pugui fer diverses lectures imaginant-se arguments diferents en cadascuna (Gil, 2011). Confirmant aquesta teoria, segons un estudi de Mol et al. (2009) aquells infants que es troben en una situació de dificultat en l'aprenentatge, el fet d'integrar i interactuar repetidament amb contes podria resultar un estimulant extra important.

Fer servir els contes per l'aprenentatge de la llengua ajuda a estimular la imaginació i creativitat i van ajudant a l'infant a entendre la seva pròpia realitat, comprendre el món on viu i altres cultures diferents de la seva. Un element molt important d'aquest procés d'aprenentatge és la persona que acompanya a l'infant en aquest camí, que forma un vincle amb ell i l'ajuda a integrar-se i a crear llaços afectius amb la resta de companys (Vilà, 2007).

Però, no guanyarien encara més aprenentatge si a més d'incloure la literatura, poguéssim comptar amb contes i recursos de la cultura d'altres països? Seguint els estudis d'Alsina 1999, tota cultura és bàsicament pluricultural. S'ha anat formant i es continua formant a partir dels contactes entre diferents comunitats que aporten les seves maneres de pensar, sentir i actuar a la societat (Alsina, 1999, citat per Cid, 2009, p. 141). En aquest sentit, és importat plantejar-nos la possibilitat d'introduir diferents eines visuals i significatives que facilitin a l'aprenentatge de vocabulari dins les aules ordinàries i per suposat, les aules de reforç amb infants nouvinguts.

Com diu Perera (2010) la competència plurilingüe fa referència a la capacitat d'utilitzar una altra llengua diferent per comunicar-te i participar en una relació intercultural, i a més posseeix coneixements i experiències d'una altra cultura. En el seu article ens dóna un llistat dels principis bàsics de l'educació plurilingüe dins d'un ambient d'immersió lingüística:

Comunicació lingüística a la classe significativa, autèntica i pertinent per a les necessitats dels nois i noies; ensenyament inclusiu (sense separació per procedències o nivells), en què tots aportin i aprenguin a partir de les seves experiències i capacitats; desenvolupament d'activitats metalingüístiques, aprofitant les diferents llengües presents a l'aula; donar vida i fer presents a l'escola totes les llengües dels seus alumnes; ús de les tècniques i recursos propis de l'ensenyament integrat de continguts i llengües; implicació de la família i l'entorn (Perera, 2010, p. 33).

El recurs del qual es parlarà durant aquesta investigació és el Kamishibai o com diu la seva traducció literal del japonès “teatre de paper”. Durant tot el treball, hi haurà una recerca d’informació del Kamishibai i tots els avantatges de la seva introducció en les aules de reforç per ajudar als infants nouvinguts a aprendre la nova llengua. A la investigació de va realitzar Cid (2009) afirma que és una excel·lent eina educativa que va començar a gestar-se al Japó, transformant-se un moviment cultural tan significatiu que alçarà l’art del Kamishibai com a recurs educatiu dins les escoles.

Però, què és el Kamishibai? Segons Cid (2009) és un art japonès d’explicar contes que uneix a la perfecció el component oral a causa de la veu del contacontes (o originalment en japonès Gaito Kamishibaia). Aquest art ve acompanyat d’un teatre, normalment de fusta o de cartó gruixut, anomenat butai amb el qual es va explicant la història a mesura que es passen unes làmines. El butai té dues portes petites que quan s’obren, queda com una mena de tríptic.

Les il·lustracions emprades tradicionalment no eren detallades sinó que únicament recull el paisatge que s’està narrant en aquell punt de la història. Estava caracteritzat per la presència de pocs personatges, els quals es dibuixen grans i amb colors molt vius. Acostumen també a estar dibuixats en postures dinàmiques, de moviment, per intentar captivar i mantenir més estona l’atenció del públic. A part del complement oral, el Kamishibai és una molt bona eina per practicar l’escriptura, ja que totes les làmines contenen una breu explicació del que està passant al conte per tal que el narrador pugui ser capaç de seguir la història amb un ritme i ordre determinat (Cid, 2009).

D’altra banda, aquest text és únicament orientatiu i simplement són unes pautes que el Gaito Kamishibaia pot seguir o no. És un estil de narració molt flexible i el narrador té l’oportunitat de modificar el conte tant com vulgui: afegir noves parts, treure’n d’altres, explicar més un punt de la història si veu que al públic li crida molt l’atenció, etc. Encara que sempre es fa servir un estil clar i senzill per tal que el missatge pugui arribar el més directe possible a tots els públics i no es distreguin (Cid, 2009).

Finalment, un altre punt que cal destacar d’aquest recurs és que es pot fer servir a qualsevol espai, ja que no necessites un gran desplegament de recursos. “Como podemos observar, no se necesita un gran despliegue escénico o de medios, ni se

necesita tampoco un espacio especial para llevarlo a cabo. Cualquier sala o patio de colegio serviría para una buena función” (Cid, 2009, p. 143)

A continuació, s'esmenten els objectius que es vol assolir amb aquesta recerca:

- **Objectiu 1:** Estudiar les perspectives d'experts respecte a les possibilitats d'aprenentatge de la llengua amb el Kamishibai.
- **Objectiu 2:** Estudiar les perspectives de mestres respecte a les possibilitats d'aprenentatge de la llengua amb el Kamishibai.
- **Objectiu 3:** Comparar les dades obtingudes dels testimonis d'experts i mestres respecte a les possibilitats d'aprenentatge de la llengua amb el Kamishibai.
- **Objectiu 4:** Estudiar les perspectives d'experts respecte a la viabilitat d'introduir el Kamishibai a l'aula.
- **Objectiu 5:** Estudiar les perspectives de mestres respecte a la viabilitat d'introduir el Kamishibai a l'aula.
- **Objectiu 6:** Comparar les dades obtingudes dels testimonis d'experts i mestres respecte a la viabilitat d'introduir el Kamishibai a l'aula.

2. Metodologia

Mostra

Quan parlem de la recerca i de la recollida de dades que s'ha utilitzat en aquest estudi, s'han dut a terme un total de sis d'entrevistes per tal d'aconseguir una informació rica i de qualitat per elaborar una posterior anàlisi de totes les dades reunides. S'ha pres una mostra de diversos professionals en diferents àmbits per poder extreure informació de qualitat i indagar sobre el tema en qüestió més a fons.

Aquesta investigació ha comptat amb la participació de tres expertes en Kamishibai i la seva utilització en ambients escolars i, per altra banda, tres mestres d'Educació Infantil d'una escola dels afores de Barcelona. A causa del poc coneixement d'aquest recurs a les escoles catalanes, dues de les participants del grup d'expertes (PE) són de fora de Catalunya, més concretament de Màlaga, Sevilla i Salamanca. L'última participant que conforma aquest grup és una gran especialista veneçolana que ha completat la seva carrera a la Universitat japonesa de Fukuoka. Gràcies als estudis que han cursat i les seves activitats amb els infants al llarg de la seva carrera, totes elles estan relacionades

amb el món de l'ensenyament i altament qualificades per donar testimonis fiables sobre la quimera d'apropar el Kamishibai als infants des d'una perspectiva educativa. Totes les entrevistes han sigut realitzades entre maig i juny i enregistrades a partir d'una gravació d'àudio.

L'altre grup de participants que conformen aquest estudi són tres mestres graduades en Educació Infantil (PM) que treballen actualment a una escola d'infantil i primària als afores de la ciutat de Barcelona. Dues d'elles són especialistes en infants nouvinguts, dirigint cadascuna una aula de reforç amb un grup reduït d'infants. L'altra mestra, és una gran professional amb un recorregut de més de quinze anys en diferents escoles, on ha tingut l'oportunitat de treballar amb molts infants nouvinguts de tot arreu durant els seus anys d'experiència.

A continuació es pot observar una taula dels participants que ajudaran en la investigació d'aquest treball i els estudis que hi han cursat al llarg de la seva carrera:

Participants	Estudis	
	Perspectiva Experta (PE)	Perspectiva Mestre (PM)
1. "Q"	Graduada en Educació Infantil i en Educació Primària i actualment professora de reforç d'infants nouvinguts a una escola de Barcelona.	
2. "W"	Graduada en Educació, diplomada en art i especialista en Gaito Kamishibaia i en Cerimònia del Té per la Universitat de Fukuoka (Japó).	
3. "E"	Graduada en Educació Infantil i actualment professora Educació Infantil en una aula ordinària de Barcelona.	
4. "R"	Graduada en Comunicació Audiovisual, dissenyadora gràfica, il·lustradora i artista.	
5. "T"	Graduada en Educació, Educació Especial i graduada en Art Dramàtic especialitzada en interpretació textual.	
6. "Y"	Graduada en Educació Infantil, Postgrau de Psicomotricitat i actualment professora de reforç d'infants nouvinguts a una escola de Barcelona.	

Instrument(s) de recollida de dades

Les preguntes es van formular en tots els casos implementant un guió prèviament estructurat, seqüenciat i guiat, deixant marge perquè l'entrevistat pugui sortir del guió marcat (Rodríguez-Gómez, 2017). Les entrevistes que s'han dut a terme durant l'execució d'aquest treball estan basades en un mostreig no probabilístic i de conveniència de caràcter intencional, seleccionant amb anterioritat aquells individus amb experiència en la matèria que aportaran la informació rellevant que es vol evidenciar amb els objectius d'aquesta investigació. Les participants van estar informades del propòsit de l'entrevista i amb la garantia que es mantindria en tot moment el seu anonimat.

S'han realitzat un total de sis entrevistes per tal de recollir informació significativa de primera mà de persones especialistes en el tema que tracta aquesta investigació: el Kamishibai i el tractament de la llengua amb els infants nouvinguts. D'aquesta manera, al llarg de l'estudi s'han efectuat tres entrevistes a professores actualment actives en centres públics de la xarxa d'escoles de Barcelona i a més a més, dues d'elles treballen fent classes de reforç amb els infants nouvinguts. Les altres tres s'han dut a terme a especialistes en Kamishibai i en la seva representació: artistes, actrius, narradores i il·lustradores.

De cara a les entrevistes dirigides a les expertes en Kamishibai, les preguntes estan més dirigides a com el fan servir en les seves representacions, quines tècniques coneixen per tal d'arribar als més petits, a quin públic s'han dirigit, els aspectes relacionats amb la llengua que han treballat o es poden treballar amb ell, etc., com per exemple: "Per a tu, què és el Kamishibai?" o "A partir de la teva experiència realitzant el teatre en aquests espais, penses que seria beneficiós introduir el Kamishibai en les escoles? Per què?". A continuació, es mostrarà un "tastet" de les preguntes de les entrevistes dirigides a les especialistes en Kamishibai. Per al guió d'entrevista sencera i la seva fontamentació empírica vegeu Apèndix A.

Taula A: Llistat d'algunes de les preguntes (preguntes 10-19) dirigides a les entrevistes de les especialistes en Kamishibai.

Preguntes 10-19	Justificació de la pregunta o fonamentació en antecedents empírics
10. Durant la representació, fas preguntes als espectadors per tal que ells participin?	"Aquests darrers estudis semblen suggerir que la participació activa del nen millora

	l'aprenentatge" (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).
11. En acabar d'explicar la història, fas alguna reflexió o llances preguntes al públic?	"Šneéchal (1997) i Šneéchal, Thomas i Monker (1995) van trobar que els nens que van respondre preguntes sobre les paraules objectiu durant la lectura compartida van comprendre i produir, més d'aquestes paraules que els nens que van escoltar una història en què el lector emfatitzava les paraules objectiu en repetir-les i assenyalar-les" (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 87).
12. Què penses sobre incloure elements d'altres cultures a les nostres aules?	"Tota cultura és bàsicament pluricultural. És a dir, s'ha anat formant, i se segueix formant, a partir dels contactes entre diferents comunitats de vides que aporten les seves maneres de pensar, sentir i actuar" (Alsina, 1999, citat per Cid, 2009, p. 144).
13. A partir de la teva experiència realitzant el teatre en aquests espais, penses que seria beneficiós introduir el Kamishibai en les escoles? Per què?	"Però també va ser, sobretot ja entrat el segle XX, a la dècada dels trenta, per ser més precisos, una excel·lent eina educativa quan comença a gestar-se al Japó un moviment cultural que proposarà al vell art del Kamishibai com a recurs educatiu" (Cid, 2009, p. 144).
14. En quins aspectes d'aprenentatge creus que podria ajudar el Kamishibai?	"Mitjançant Kamishibai podem treballar diferents aspectes com l'art, la interculturalitat, l'expressió oral, l'expressió escrita, el treball en grup, el treball individual" (Baizan, 2020, p. 19).
15. Penses que amb tot el que ofereix el Kamishibai seria una bona eina per introduir als infants nous en la nova llengua? Per què?	"Creiem que la literatura és, en aquest sentit, una eina molt valuosa, no només perquè facilita l'adquisició progressiva d'un nou vocabulari i d'unes estructures lingüístiques sinó també perquè explora els nostres referents culturals i

	les inquietuds personals de qualsevol ésser humà” (Cornelles, 2009, p. 8).
16. De quina manera s'exercita l'aprenentatge de la llengua oral amb el teatre de paper?	“Amb els nens més petits que encara no escriuen ni llegeixen de manera fluida, la improvisació forma part d'aquest recurs didàctic. En comptes d'escriure la història i després explicar-la, el que han de fer és pensar en la història que han dibuixat per després explicar-la als altres” (Baizan, 2020, p. 19).
17. Quines tècniques fas servir amb els infants per tal que aprenguin i memoritzin el vocabulari i d'una forma senzilla i divertida?	“En teoria, sembla que hi ha pocs dubtes que dos aspectes més del llenguatge, el coneixement del vocabulari i la gramàtica, són importants per aprendre a llegir” (Muter et al. 2004, p. 676).
18. Es fan servir repeticions, frases fetes, improvisacions, etc., durant l'espectacle?	“L'ús de la retroalimentació proporciona al nen informació instructiva. La retroalimentació pot venir en una varietat de formes, com reformular allò que el nen ha dit, ampliant afegint més informació, elogiant o corregint errors” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).
19. Per acabar, quina és la teva opinió sobre la quimera d'introduir el Kamishibai dins el currículum i ajudar no només als infants nous, sinó a tot l'alumnat?	“Considerem que calen materials que facilitin la feina dels professors, tant els de les aules d'acollida com els de les aules ordinàries; materials que permetin avançar l'alumne en l'aprenentatge i l'adquisició de coneixements i que facilitin l'intercanvi cultural, amb l'objectiu de fer notar a tot l'alumnat que són moltes més les coses que ens uneixen que no pas les que ens separen” (Cornelles, 2009, p. 8)

D'altra banda, les preguntes de les professores estaran destinades essencialment a com tracten la nova llengua a l'aula amb els infants nous (en aquest cas el català i el castellà), a les eines que fan servir per a la instrucció de l'idioma, els principals problemes que es troben i quins recursos utilitzen perquè els infants aprenguin de la forma més eficaç possible. Per exemple: "Quines eines fas servir per introduir als infants

nouvinguts en la nova llengua?" o "Fas servir la literatura per ajudar en l'adquisició del llenguatge amb aquests infants?". A continuació, es mostrarà un "tastet" de les preguntes de les entrevistes dirigides a les especialistes en Kamishibai. Per al guió d'entrevista sencera i la seva fontamentació empírica vegeu Apèndix B.

Taula B: Llistat d'algunes de les preguntes (preguntes 10-18) dirigides a les entrevistes de les especialistes en infants nouvinguts.

Preguntes 10-18	Justificació de la pregunta o fonamentació en antecedents empírics
10. Els infants son partícips de l'explicació de contes per treballar el vocabulari o fan una lectura individualitzada?	"Šneéchal, LeFevre, Hudson i Lawson (1996) van informar que l'exposició als llibres de contes va representar una variació única al vocabulari expressiu i receptiu dels nens en edat preescolar" (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).
11. Quines tècniques fas servir amb els infants per tal que aprenguin i memoritzin el vocabulari i d'una forma sencilla i divertida?	"En teoria, sembla que hi ha pocs dubtes que dos aspectes més del llenguatge, el coneixement del vocabulari i la gramàtica, són importants per aprendre a llegir" (Muter et al. 2004, p. 676)
12. Quins recursos fas servir per suplir les necessitats d'aquests estudiants davant les deficiències de l'aprenentatge?	"La majoria dels nens adquireixen vocabulari a un ritme impressionant durant els anys preescolars (Anglin, 1993). Per a alguns nens, però, l'adquisició de vocabulari és més àrdua. Aquestes primeres diferències individuals al vocabulari poden tenir conseqüències a llarg termini" (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 75).
13. Durant l'explicació dels contes, formules preguntes als infants relacionades amb la història?	"L'ús de la retroalimentació proporciona al nen informació instructiva. La retroalimentació pot venir en una varietat de formes, com reformular allò que el nen ha dit, ampliant afegint més informació, elogiant o corregint errors" (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).

<p>14. En acabar d'explicar la història, fas alguna reflexió o lliçons preguntes al públic?</p>	<p>“Śneéchal (1997) i Śneéchal, Thomas i Monker (1995) van trobar que els nens que van respondre preguntes sobre les paraules objectiu durant la lectura compartida van comprendre i produir, més d'aquestes paraules que els nens que van escoltar una història en què el lector emfatitzava les paraules objectiu en repetir-les i assenyalar-les” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 87).</p>
<p>15. Què penses sobre incloure elements d'altres cultures a les nostres aules? Com poden ajudar aquests elements als més petits?</p>	<p>“Tota cultura és bàsicament pluricultural. És a dir, s'ha anat formant, i se segueix formant, a partir dels contactes entre diferents comunitats de vides que aporten les seves maneres de pensar, sentir i actuar” (Alsina, 1999, citat per Cid, 2009, p. 141).</p>
<p>16. En quins aspectes d'aprenentatge creus que podria ajudar el Kamishibai de cara a l'aprenentatge de la llengua oral?</p>	<p>“Lògicament, les habilitats de reconeixement de paraules són necessàries, però no suficients, per a la comprensió lectora (Gough & Tunmer, 1986). És raonable suposar que és probable que les habilitats gramaticals i el coneixement del vocabulari siguin influències importants en el desenvolupament de les habilitats de comprensió lectora” (Muter et al. 2004, p. 667).</p>
<p>17. Penses que hi hauria millores de parla i comprensió en els infants nouvinguts si introduíssim el Kamishibai a les aules de reforç?</p>	<p>“Però també va ser, sobretot ja entrat el segle XX, a la dècada dels trenta, per ser més precisos, una excel·lent eina educativa quan comença a gestar-se al Japó un moviment cultural que proposarà al vell art del Kamishibai com a recurs educatiu” (Cid, 2009, p. 144).</p>
<p>18. Per acabar, quina és la teva opinió sobre la quimera d'introduir el Kamishibai dins el currículum i ajudar no només als infants nouvinguts, sinó a tot l'alumnat?</p>	<p>“Considerem que calen materials que facilitin la feina dels professors, tant els de les aules d'acollida com els de les aules ordinàries; materials que permetin avançar l'alumne en l'aprenentatge i l'adquisició de coneixements i que facilitin l'intercanvi cultural, amb l'objectiu de fer notar a tot l'alumnat que són moltes més les</p>

	coses que ens uneixen que no pas les que ens separen” (Coronelles, 2009, p. 8).
--	---

Procediment d'anàlisi de dades

Segons Patton (2002, citat per Fernandez 2006) el procés de codificació és millor descriure'l seguint el mètode tradicional, sense fer servir cap mena de programa de software, d'aquesta manera es pot ressaltar el pensament i la mecànica involucrada. Els programes per a l'anàlisi en línia de dades qualitatives ofereixen diferents eines i estratègies per codificar, però els principis del procés analític són els mateixos, tant si es fa tradicionalment com si ho fa un programa d'ordinador (Patton, 2002).

Per aquesta raó, en aquest estudi, s'ha apostat per la codificació tradicional sense l'ajuda de cap programa de software. Els passos que s'han seguit per dur a terme la codificació de totes les entrevistes ha estat el mateix, s'han seguit totes les indicacions citats per Fernández 2006 (Álvarez-Gayou, 2005; Miles i Huberman, 1994; Patton, 2002; Rubin i Rubin, 1995).

El primer que es va fer, com s'ha mencionat anteriorment, va ser transcriure i imprimir totes les entrevistes amb marges als costats per tal de poder començar a analitzar-les. A mesura que es realitzen les entrevistes, l'objectiu és transcriure-les amb el menys període de temps possible per tal de plasmar totes les idees i la informació encara estigui recent. Una vegada van estar totes les entrevistes escrites, va començar el procés de codificació.

Durant una primera lectura es detecten patrons per tal de cercar tòpics i desenvolupar un primer sistema de codis, és a dir, un sistema de classificació. Amb tots els codis obtinguts, es fa un petit índex i s'agrupen en categories. No hi ha prou amb una única lectura dels textos, és necessari fer tantes lectures sigui necessari per a conèixer a la perfecció totes les entrevistes i apropiar-te de les respostes.

Amb diferents colors es pot anar marcant les parts del text per tal de fer la codificació més visual i fàcil de buscar cada categoria dintre de l'entrevista. El que s'ha fet en un primer moment és assignar un color a cada categoria per tal de poder fer una primera selecció de la informació i organitzar-la senzillament. A continuació, a l'hora de recollir els resultats s'anava enregistrant la informació per categories. Ajuntant la informació de

tots els participants s'aconseguiria tenir tots els punts de vista del mateix tema units i veure com va canviant la mateixa informació segons ve d'un participant o un altre. Per tal de diferenciar qui diu dir que dins de cada categoria, es va assignar un color diferent a cada participant. (Per més informació vegeu annex C).

3. Resultats

Durant aquest apartat es mostraran i exemplificaran els resultats de l'estudi gràcies a la informació extreta de les entrevistes formals. Com ja s'ha comentat al llarg de tot l'estudi, l'eina utilitzada per analitzar les dades és l'entrevista qualitativa basada en un mostreig no probabilístic i de conveniència de caràcter intencional, seleccionant amb anterioritat aquells individus amb experiència en la matèria que aportaran la informació rellevant que es vol evidenciar amb els objectius d'aquesta investigació. Els individus estaran avisats del propòsit de l'entrevista i de l'estudi i la garantia que es mantindrà en tot moment el seu anonimat.

Durant les entrevistes s'han extret dades de dos grups de professionals molt diferents entre ells, per tant, l'obligatorietat de realitzar dues entrevistes amb preguntes especialment pensades per cada grup. En tenir dues versions de cada entrevista, al llarg d'aquesta secció s'han tingut en compte els resultats d'aquestes dues grans seccions: *Perspectives d'expertes* (PE) i, per altra banda, *Perspectives de mestres* (PM).

Dins d'aquestes dues dimensions, han sorgit cinc subtemes dels quals s'analitzaran i es compararan perspectives de diferents professionals del Kamishibai i, per altra banda, els punts de vista de les mestres entrevistades. Encara que existeix aquesta diferenciació d'entrevistes d'experts i mestres, es deixarà de banda a l'hora d'exposar les respostes. S'exposaran les diferents opinions dintre de la mateixa categoria per tal de poder comparar els resultats i analitzar-los significativament segons el tema que els engloba.

Les 5 subcategories en les quals s'han dividit aquestes dues dimensions són les següents:

- 1) Tècniques orals, 2) Tècniques escrites, 3) Avantatges, 4) Desavantges i per últim, 5) Usos a classe.

Subcategoria 1: Tècniques orals.

Durant aquesta categoria la qüestió central que ha propulsat la categorització i l'anàlisi de les preguntes en les entrevistes és la cerca de les diferents tècniques orals que es poden fer servir amb els infants nouvinguts per incorporar noves paraules al seu vocabulari i així, començar el procés d'acostament i integració d'aquests dins del grup-classe.

Les mestres d'acollida a les que se les va realitzar una entrevista, van reafirmar la postura que la millor manera que tenien els infants d'acostar-se una mica més la llengua oral era a través de jocs de paraules, activitats interactives i sobretot, molta conversa en la qual es puguin fer les construccions gramaticals correctes i els infants puguin prendre-les com a model:

Que s'expressin, ser un model sempre. Quan et vinguin a demanar alguna cosa o explicar alguna cosa, empra intentar fer una construcció correcta davant d'ells, sense corregir, mai corregir (Mestra "E").

Les perspectives d'expertes (PE) recollides expliquen que la tècnica del Kamishibai és una gran oportunitat de mostrar als infants una nova manera de veure i explicar contes, situacions o fins i tot exposar temes de forma interactiva i manipulativa per ells.

Qualsevol cosa que pugui ajudar a fer l'educació més interactiva és millor. Amb un nen petitó l'aprenentatge ha de ser molt més manipulatiu, aleshores el Kamishibai l'ajuda perquè s'obre una finestreta i fa que pugui centrar tota l'atenció allà (Experta "R").

El grup PM declaren que fan servir els contes, la literatura i l'exposició oral per tal que els infants tinguin tota mena de models i pautes per aconseguir millorar les seves competències lingüístiques. A part d'escoltar el conte, els infants tenen la possibilitat de visualitzar les il·lustracions que apareixen en ell i així poder relacionar la paraula que escolten amb una representació mental tan senzilla com és un dibuix.

Crec que és una bona estratègia per treballar i amb nouvinguts és molt important perquè a més tens la imatge (Mestra "E").

El gran avantatge del Kamishibai és que els seus contes sempre aniran acompanyats de làmines plenes d'il·lustracions a tot color. Coincidint amb les perspectives de mestres, les participants del grup PE donen suport a aquesta afirmació i conclouen que la millor manera de transmetre informació a una persona que no té molt de vocabulari és aconseguint que entengui i pugui comunicar-se amb dibuixos.

El dibuix és una cosa que a tots els nens els uneix. Jo crec que el que té d'especial el Kamishibai per a aquests nens en especial és que els obre la porta encara que per a ells els és familiar: em comunicaré amb dibuixos (Experta "T").

També coincideixen en el fet que una de les grans maneres de saber si el que s'escolta s'està entenent és fer preguntes relacionades amb la història, personatges, l'argument, etc., i així aconseguir un feedback entre la professora i l'alumnat. D'altra banda, la mestra "Q" exposa que s'ha de vigilar en el grau de dificultat de les preguntes i tenir en compte el nivell de competències de l'alumne perquè hi ha la possibilitat que siguin paraules sense cap significat per ells i no arribin a comprendre-les.

En aquest sentit, les mostres PE estan d'acord a dir que fer preguntes ajuda que els infants integrin millor els conceptes i fa que l'adult pugui comprovar si està seguint el fil del conte o de la conversa. Segons l'experta "W" quan fa representacions de Kamishibai amb infants:

Quan jo requereixo que el públic em respongui, trec el cap i formulo una pregunta. Ells també van seguint el fil gràcies a les preguntes i respostes que vaig fent per assegurar-me que s'està entenent i seguint la història (Experta "W").

Subcategoria 2: Tècniques escrites.

Durant aquesta categoria la qüestió central de la categorització i l'anàlisi de les preguntes en les entrevistes és la cerca de les diferents tècniques escrites que es poden fer servir amb els infants nouvinguts per incorporar vocabulari i construccions gramaticals correctes i així, començar el procés d'acostament i integració d'aquests dins del grup-classe.

Segons els testimonis recollits de les mestres, els jocs de paraules són els recursos que més fan servir per ajudar als infants a assimilar el vocabulari. Totes coincideixen en el fet que el més important de cara al fet que un infant aprengui a escriure, més aviat és que sigui capaç d'entendre i relacionar les paraules que se li presenten amb alguna representació mental familiar per ells. Una de les mestres explica en primera persona com aconsegueix introduir al món de la lectoescriptura a un infant nouvingut:

Si jo vull que aquesta nena o aquest nen vagi a agafar la motxilla, doncs mostro una imatge d'una motxilla i la paraula escrita a sota i dir la paraula 'MOTXILLA' (Mestra "E").

Una de les virtuts que posseeix el Kamishibai és que pots introduir i practicar la lectoescriptura en la mateixa activitat. Com diu l'experta "R", una de les característiques més especials del Kamishibai és tenir el text darrere i tenir-lo com a suport. Es pot narrar la història oralment fent un exercici de memorització, l'infant es pot guiar a través dels

dibuixos que apareixen a les làmines i a més, es pot iniciar en la lectoescriptura veient diferents paraules escrites i fent l'esforç de reconèixer-les. Una de les participants de PM dona la seva opinió sobre els possibles beneficis de fer servir el Kamishibai per estimular la llengua escrita en infants que no dominen la lectoescriptura.

Que ells siguin capaços d'ordenar la història i que ells mateixos puguin explicar-la. Que s'esforcin a llegir què posa, si no saben què posa imaginar-se per la imatge per on pot anar la història i fins i tot puguin inventar-se la història, que s'acostumin a exposar alguna cosa davant dels altres (Mestra Y).

De totes maneres, en ser infants amb poc domini de la llengua, el que busquen les mestres és que aprenguin a comunicar-se. Encara que la lectura sigui un procés molt circular, quan els infants miren un conte el que estan fent és aprendre a escriure, a llegir i parlar (Experta "R").

Subcategoria 3: Avantatges

Durant aquesta categoria la qüestió central que ha propulsat la categorització i l'anàlisi de les preguntes en les entrevistes és descobrir els possibles avantatges de fer servir el Kamishibai amb infants nous i així començar el procés d'acostament i integració d'aquests dins del grup-classe. En aquesta categoria es va preguntar als participants de PM que expliquessin els avantatges que pensaven que podria tenir el Kamishibai en una incorporació hipotètica a l'aula.

Tots els participants de PE poden afirmar des de l'experiència que seria innovador, interactiu, lúdic i enriquidor introduir el Kamishibai a l'ambient escolar en una aula d'infants, més especialment en una classe d'acollida amb infants nous. Segons l'experta "T" és un estil de narració molt flexible que es pot adaptar a la perfecció als objectius pedagògics que vulguis treballar en aquell moment: exercicis de memorització, de repetició, practicar el discurs, treballar vocabulari, reproducció de sons o cançons, exposar diferents temes, etc.

És una finestra al món dels contes que els ajuda a entrar en un espai en el qual poden sentir-se còmodes. El conte i els dibuixos són un idioma universal que viatgen per tot arreu. Hi ha moltes cultures que comparteixen obres literàries o personatges icònics que són reconeguts per molts països del món; o, d'altra banda, també poden veure contes que no coneixien i sentir-se identificats amb els personatges que hi apareixen.

Tenemos esa curiosidad innata de saber del otro. El cuento es una ventana maravillosa para otras culturas, ideal (Experta "T").

En el cas que els infants siguin els protagonistes i s'encarreguin ells mateixos d'exposar davant de la resta del grup, segons les perspectives de les expertes aquest fet podria ajudar a millorar la seva autoestima i sentir-se valorat dintre del grup. La possibilitat de fer-los participar activament en el seu aprenentatge afavoreix el grau d'assimilació dels continguts (Experta "R"). A més a més, el que explica el conte/la història queda en segon pla darrere del butai, pot ajudar a controlar els nervis i la vergonya dels infants al no estar directament davant del públic.

Además, como todos tienen que estar detrás del Kamishibai no le va a dar vergüenza y va a potenciar la parte que le corresponda de la historia (Experta "W").

Gràcies a les il·lustracions de les làmines, encara que no entenguin l'idioma els infants podran veure i imaginar-se què pot estar passant a la història i treballar la creativitat i la reflexió (Experta W). En el cas de no entendre què passa, tenen l'oportunitat de fer preguntes en un ambient relaxat en el qual no han de sentir cap pressió per practicar el joc de fer preguntes tant amb la mestra com amb els companys.

Un altre punt que cal destacar segons els participants de les entrevistes sobre els avantatges del Kamishibai de cara a la integració dels alumnes nous és la bona compatibilitat que té amb el treball cooperatiu. Es poden fer infinitats d'activitats en les quals els infants poden realitzar canvis en els contes i exposar-los, reordenar-los per crear un de nou, canviar diferents parts del relat i fins i tot crear històries noves entre tots (Mestra "Y").

Subcategoria 4: Desavantatges

Durant aquesta categoria la qüestió central que ha propulsat la categorització i l'anàlisi de les preguntes en les entrevistes és descobrir els possibles desavantatges de fer servir el Kamishibai amb infants nous i així començar el procés d'acostament i integració d'aquests dins del grup-classe. En aquesta categoria es va preguntar a les participants de PM per tal que expliquessin els desavantatges que pensaven que podria tenir el Kamishibai en una incorporació hipotètica a l'aula.

El desavantatge més evident que té el Kamishibai és la poca informació que hi ha actualment en aquest territori. Encara que sigui un element tradicional al Japó i es faci servir en diferents ambients, és un recurs poc conegut dintre dels docents catalans.

En un pequeño festival de narración oral se lo presenté a un grupo de adultos que estaban muy interesados en este lenguaje y que tampoco conocían (Experta "T").

Jo no ho he vist mai a ninguna escola que facin servir aquest recurs. No s'acostuma a veure però estaria molt bé (Mestra "Y").

Això porta al fet que no hi hagi molts materials comercialitzats, o en el cas que hi hagi, és possible que no existeixin del tema concret que es vulgui parlar o el conte que es vulgui treballar a l'aula.

Eso sí, también es un trabajo más elaborado por parte de los maestros porque no creo que haya suficiente material existente. Tendría que elaborarse (Experta "R").

Actualment, ens trobem en un moment de la història que la tecnologia està passant a ser la protagonista de les vides dels individus. Gairebé tots els infants tenen a l'abast des de molt petits un mòbil o una tauleta. Estan acostumats a fer servir aparells elèctrics que els ofereixen una gran quantitat d'aplicacions, jocs i entreteniments. Des que l'era digital ha entrat a les aules, el tema analògic ha quedat en segon pla. Aquest és un dels problemes del Kamishibai perquè els mestres busquen coses innovadores i d'alguna manera el teatre el paper pot semblar antic, massa estructurat i rígid.

Ahora que estamos tanto con la tecnología y con pantallas, pues yo apuesto por lo analógico. ¿Quién te dice que hacer una presentación con tu ordenador, que no lo puedas hacer con tu butai? (Experta "R").

Es que los niños son muy libres, somos nosotros mismos conforme nos vamos haciendo mas grandes los que nos vamos poniendo más rígidos. Y nos creemos que las cosas son solo por un camino y no. Me gusta mucho el Kamishibai por eso, porque es muy libre. Pese a su forma rectangular del butai que parece todo muy estructurado, no es así (Experta "T").

Fer servir el butai és un art que cal practicar. Segons les expertes, necessites practicar molt amb el teatre perquè és un element que costa fer servir. En tenir els diàlegs a la part del darrere de les làmines, has de tenir en compte com les treus de dintre per tal de no desordenar tota la història i fer que el públic es descontrolï. Segons els participants de PE, és una feina molt curiosa perquè costa molt utilitzar el butai des d'un principi. És molt fàcil guanyar l'atenció dels infants, però també és molt fàcil perdre-la si la persona que explica la història s'equivoca o desordena el conte.

Tienes que practicar antes porque a lo mejor al pasar la pagina se te queda ahí un poco colgado y quizá provocas que los niños se desconecten. Es importante practicar el paso de las láminas, para que ocurra lo menos posible (Experta "R").

Un dels desavantatges més importats que s'han vist en aquest estudi és en la capacitat de comprensió en els infants nouvinguts de cara a la nova llengua. Segons el nivell que tinguin els pot semblar impossible seguir la història i encara menys, contestar a les preguntes que es van fent a mesura que s'explica el conte.

No acostumem a fer preguntes perquè no entenen tant com per reaccionar. El que em passava amb els nouvinguts, quan jo deia alguna cosa, ells la repetien però no tenia prou significat per ells (Mestra "Q").

Subcategoría 5: Usos a clase

Durant aquesta categoria la qüestió central que ha propulsat la categorització i l'anàlisi de les preguntes en les entrevistes és descobrir els possibles usos que podria tenir el Kamishibai dins de la classe amb infants nouvinguts i així començar el procés d'acostament i integració d'aquests dins del grup.

Segons els testimonis recollits per part de les expertes i de les mestres, podrien ser molts els usos que se li podrien donar a aquest recurs dins d'una aula. L'experta "T" pot afirmar des de la seva experiència que és un recurs que ja ha fet servir en una aula amb uns resultats visibles molt bons.

Lo he llevado a sobre todo a un aula en la que trabajo desde hace 7 años con lo cual he tenido la experiencia de ver cómo funciona con ellos. Los que tienen un lenguaje oral más avanzado han hecho uso del Kamishibai para comunicarse más y los que no tienen el lenguaje escrito, no ha hecho falta porque pueden apoyarse con la ilustración e incluso diseñar sus propias ilustraciones, es decir, que lo he ido usando a lo largo del curso académico de esta forma (Experta "T").

Totes les participants coincideixen en el fet que amb aquesta eina es podrien treballar diferents llenguatges alhora, com per exemple l'oral, l'escrit i el plàstic en el cas que l'activitat es desenvolupés a través de la confecció de les seves pròpies làmines dins d'un conte grupal. Una activitat d'aquest format ajudaria al fet que l'infant desplegues les seves competències i reproduís a la resta de l'aula el relat pertinent.

Yo lo veo muy enfocado al trabajo en grupo, como toca tantos lenguajes distintos, se hermana muy bien al trabajo cooperativo. Para mí lo pide (Experta "R").

A cada uno de ellos le das una lámina para que tengan que dibujar ese fragmento que les ha tocado. Yo siempre digo que hay que dejarles libertad creativa, lo importante no es el resultado si no el proceso. El proceso de experimentación, de acercarse a como plasman esas ideas y la verdad que te sorprende. Cada uno tenía que hacer su parte y se pusieron y hicieron su dibujo. Lo que si hicimos cuando cada uno de los niños termino su parte, pusimos las láminas ordenadas para contar el cuento y, a parte, tuvimos que ordenar a la inversa el papel para poder leer porque si no descuadraba y no se podría hacer. Entonces vieron el resultado: crearon ellos el cuento (Experta "T").

Un dels usos més evidents del Kamishibai dins de classe pot ser fer-lo servir d'expositor per explicar contes i històries personals, igual que si es fes servir una pantalla digital. Obre una finestra a l'exposició oral, a la narració, a expressar experiències personals o d'altres, treballar la descripció, conèixer nou vocabulari, etc., en definitiva, a comprendre més a fons la nova llengua.

Especialmente estos alumnos que tienen el sentimiento de querer hablar pero no tienen las competencias lingüísticas para hacerlo, si tu los estimulas hablando, hablando de ellos mismos por ejemplo, podrán desarrollar esas capacidades (Experta "W").

4. Discussió

Aquest estudi ha permès comprovar les percepcions de mestres i expertes en el procés d'aprenentatge de la llengua en infants nouvinguts a través del Kamishibai, un recurs tradicional japonès. Gràcies a les entrevistes s'ha pogut recollir una gran quantitat d'informació rellevant que ha quedat registrada al llarg de cinc categories diferenciades. Aquests resultats obtinguts es compararan amb estudis empírics relacionats amb la matèria per veure si realment els objectius d'aquest treball eren encertats o no.

La qüestió central d'aquest apartat serà triangular la informació d'expertes en Kamishibai i la de mestres d'Educació Infantil que es troben en una aula d'acollida amb els estudis empírics citats durant la introducció.

Una de les discussions que més ha sortit a la llum al llarg de les entrevistes ha sigut la necessitat imperiosa d'aconseguir integrar als infants que arriben nous al territori dins d'un grup i que aquest aprengui prou destreses comunicatives per a començar a relacionar-se i integrar-se dins un grup, ja sigui l'aula, l'escola, el barri o el poble. Segons l'experta "W", tots els éssers humans som part d'un cúmul d'històries. Explica que, si l'infant nouvingut és capaç d'integrar la seva història i crear-ne una en comú entre tots els infants de l'aula, aquesta ajudarà a la seva integració i augmentarà les seves capacitats comunicatives.

Estudis com el de Coronelles (2008) raspallen aquesta necessitat, aclarint que una de les parts més importants d'aquest procés és el paper dels educadors i com exerceixen aquesta transmissió de l'idioma a aquests alumnes i els acullen en la nova llengua i en la societat que els hi toca viure. A part de la transmissió de la llengua, és evident la importància del paper del mestre per integrar a aquests infants dins de la nova cultura, fer-los partícips dels costums i ensenyar les noves tradicions de les quals formaran part (Vilà, 2007). Serà la seva tasca fer que les criatures aprenguin a respectar i estimar la llengua i tot el que això representa: incorporar la seva nova vida en una societat nova (Coronelles, 2008).

Gràcies als testimonis d'expertes i de mestres obtinguts a les entrevistes d'aquest estudi, queda clar que el Kamishibai és una eina que pot servir per introduir als infants nouvinguts en la nova dinàmica de l'aula i afavorir la integració d'aquests alumnes.

Obriria una oportunitat per poder desenvolupar les primeres competències comunicatives per tal d'adquirir de mica en mica el domini de la nova llengua. D'acord amb l'experta "W", el Kamishibai aniria molt bé per desenvolupar les competències lingüístiques dels infants nouvinguts, però també seria una eina molt profitosa per a la integració i per sentir-se part d'un grup.

Estudis recents han demostrat que fent servir la literatura popular d'arreu del món es pot educar i alligonar als infants, conèixer altres cultures i costums amb l'objectiu de donar una explicació a fenòmens incomprensibles i orientar a la canalla (Coronel·les, 2008). Totes les mestres que han col·laborat en aquest estudi han exposat que dins de les seves aules fan servir la literatura com a mètode per arribar a altres cultures i conèixer altres formes de viure i veure el món. Segons la mestra "E", sempre és un enriquiment oferir literatura i elements d'altres cultures dins de les aules per oferir als infants coneixements que normalment no tenen a l'abast. Es poden oferir molts vessants: en l'àmbit culinari, en l'àmbit cultural, en l'àmbit musical, però totes obriran als infants una nova perspectiva del món.

La mestra "Q" que està treballant actualment amb infants nouvinguts en una aula d'acollida, explica la seva experiència amb aquestes criatures i afirma que hi ha un enriquiment cultural que ajuda a tot el grup-classe a créixer i conèixer més perspectives i punts de vista. Comenta que ha sigut molt interessant per ells practicar la llengua parlant d'ells mateixos i dels seus costums davant d'altres companys de classe i d'aquesta manera unir el discurs amb l'expressió oral. També explica que a la resta d'infants els ha semblat molt interessant conèixer altres països i cultures que no són les seves, aconseguint un viatge a l'altra punta del món sense moure's de l'aula.

L'experta "W", es planteja que una de les millors maneres d'introduir als infants nouvinguts al grup i que comencin a expressar-se còmodament amb la nova llengua és parlar d'ells mateixos o alguna història en la qual se sentin reconeguts o identificats. Tots els éssers humans tenim una història i qui millor per explicar-la que un mateix. Aquesta teoria es pot confirmar amb l'estudi de Coronel·les (2008) on exposa que dins de l'aula ordinària és necessari per part dels mestres confiar en els infants i se'ls brindi l'oportunitat d'expressar-se en un ambient amistós, relaxat on no tinguin por a equivocar-se. D'aquesta manera, amb l'ajuda de tot el grup (inclosa la mestra) l'infant se sentirà valorat i la seva autoestima augmentarà notablement fent que vulgui continuar parlant. El testimoni de l'experta "W" fa veure la seva posició sobre la importància de les narracions obertament en públic que tinguin a veure amb un mateix, ja que d'aquesta

manera es posa més interès i motivació per intentar fer arribar allò que expliques a la resta.

Seguint l'estudi de Coronelles (2008) fer servir la narració aportaria als infants nouvinguts una fàcil adquisició del vocabulari i d'estructures lingüístiques d'una manera progressiva i entenedora. A la investigació de Gil (2011) es van fer servir un seguit d'àlbums il·lustrats per impulsar la lectura i l'escriptura a un grup d'infants d'Educació Infantil d'una escola de Barcelona amb uns resultats excel·lents. Va observar un augment significatiu del vocabulari i de les expressions orals dels infants setmana rere setmana, a més d'aprendre a designar els elements que apareixen a les il·lustracions o interessar-se a fer preguntes sobre el nom dels objectes als quals volien fer referència.

Els testimonis recollits exposen els mateixos principis que presenta Coronelles (2008) al seu article al voltant de l'adquisició de nou vocabulari i expressions orals. Totes les participants hi han coincidit a través de les seves respostes en què fer servir contes, àlbums i materials on es pot relacionar la imatge amb la grafia que sents o veus escrita, ajuda de manera notable als infants perquè poden fer-se representacions mentals amb un gran significat per ells. D'acord amb l'experta "Q", poder contextualitzar la imatge que apareix a la làmina amb la paraula que estàs escoltant del conte ajuda als infants a reconèixer molt fàcilment el terme en qüestió. Se li ha de donar l'oportunitat als infants d'aprendre no només escoltat, sinó també relacionant allò que escolten amb la imatge representada, augmentant així les possibilitats d'entendre-ho que si només s'explica.

5. Conclusions i recomanacions pràctiques

Abans de tot, especificar que durant tot el transcurs d'aquest estudi s'han presentat una sèrie de limitacions o barreres que d'una manera o d'un altre han afectat el procés d'elaboració i anàlisi de dades i, per tant, afectant directament als resultats i a les conclusions globals. La limitació més notable i que ha fet més difícil la recerca d'informació ha sigut, com s'ha comentat diverses vegades al llarg del treball, el poc coneixement d'aquest recurs entre els mestres i la població catalana en general. A causa

d'haver-hi pocs estudis científics al voltant del Kamishibai ha fet molt difícil la recerca d'investigacions per poder basar aquest treball en fonaments empírics.

De la mateixa manera, va ser una feina molt laboriosa buscar experts i expertes que col·laboressin en les entrevistes de l'estudi. Al no trobar personal especialitzat en aquest tema de la zona de Barcelona, es va optar per buscar persones de fora de Catalunya que tinguessin disponibilitat per participar en la investigació. A causa de la distància en la qual es trobaven les participants expertes (Màlaga, Sevilla i Salamanca) va ser impossible proposar una entrevista presencial per tal que l'entrevistador i l'entrevistat compartissin experiències i coneixements d'una manera més propera, però, es va intentar suplir aquest sentiment realitzant videotrucades.

Per desgràcia, totes les entrevistes s'han efectuat a persones del mateix sexe (dones) per la impossibilitat de contactar amb homes que treballassin amb infants nouvinguts ni amb experts en Kamishibai. Seguint les indicacions de l'estudi de Rodríguez-Gómez del 2017, convé que els participants escollits per la investigació reuneixin les diferents experiències segons els criteris diferencials habituals (sexe, edat, estatus social, professió, nivell d'escolarització, etc.) i alhora d'acord amb aquelles categories que resultin significatives pel tema específic d'estudi. Segons la Generalitat Catalana, hi ha estudis en què es demostra que el 98% dels docents de les escoles del territori són dones, per tant, existeix aquesta segona limitació davant d'aquesta qüestió: les poques possibilitats de trobar un educador a les aules d'Educació Infantil, i si es busca més a fons, algun docent encarregat d'una aula d'infants nouvinguts. Tenir l'oportunitat d'obtenir resultats per part d'un testimoni masculí podria haver obert (o no) noves possibilitats i noves incògnites en aquest estudi.

També cal destacar que la mostra a la que s'ha pogut accedir (sis persones en total) és molt reduïda, per tant, és evident que els resultats obtinguts de categoritzar les respostes no serà tan ampli ni complet com un estudi amb mostres més abundants i de més varietat de participants. Durant les pàgines d'aquest estudi, s'han analitzat les respostes de les participants i s'han extret els coneixements empírics per tal de comparar-los amb estudis oficials. Com s'ha comentat anteriorment, en ser una mostra tan petita, no és suficient per englobar els resultats i associar-la a totes les mestres, ni a totes les especialistes de Kamishibai ni a tots els infants nouvinguts. Si en un futur es realitzés un altre estudi amb una mostra més gran i variada, s'aproparia més a la realitat de la societat i de les escoles catalanes.

Una altra limitació evident que acompanya aquest treball i a la majoria de Treballs de Fi de Grau, és el temps de què es disposa per elaborar tot l'estudi en un semestre. Amb aquest marge reduït de temps, no s'ha pogut investigar ni buscar altres mestres que treballessin amb infants nouvinguts ni experts en Gaito Kamishibai per acabar d'arrodonir i comparar resultats més extensos. La present investigació pot servir com una primera mostra per a la recerca i investigació d'un segon estudi amb una mostra més gran i una categorització i triangulació de les dades molt més completa. Després de realitzar aquesta investigació i com a resultat de la informació obtinguda a través de les entrevistes, tant les mestres d'Educació Infantil com les expertes en l'art del Kamishibai, des de la seva perspectiva (mai generalitzant a altres mestres o altres especialistes) poden concloure que el Kamishibai podria ser una eina molt eficaç per l'aprenentatge de les competències lingüístiques dels infants nouvinguts a les aules de reforç del nostre territori.

Per competències lingüístiques s'entén que no només es fa referència a la lectura i a l'escriptura, sinó que en aquest estudi s'ha intentat donar raspallament a totes les dimensions de la llengua. Els testimonis han declarat que segons la seva perspectiva, el Kamishibai ajudaria en la pràctica de la comunicació oral, l'expressió escrita i en la dimensió literària.

Un assumpte que se li ha donat molta importància en aquesta investigació ha sigut la qüestió de com podrien els infants nouvinguts fer servir el Kamishibai per a la seva integració en el grup-classe. Una de les participants grup d'expertes ("W"), la qual té experiència demostrable de primera mà d'aquest recurs amb infants dins d'una aula, han proposat diverses actuacions per tal d'afavorir la integració de l'alumnat. La idea que millor s'adapta a aquesta investigació tracta d'una activitat anomenada "La nostra història".

Aquesta tasca consistiria a construir entre tots els infants de l'aula un conte personalitzat en format Kamishibai per després representar cadascú una làmina al butai. Cada infant seria l'encarregat de realitzar la seva làmina dibuixant-se a ell mateix intentant ser el més realista possible. Amb aquestes làmines els infants tindrien l'oportunitat d'expressar a la resta de la classe la seva pròpia història sense por de ser jutjat: com és, de quin lloc ve, parlar dels seus gustos, els seus hobbies, quins són els seus somnis, què volen ser de grans, com pensen que s'ho passaran en el curs, etc. Segons l'experta, la mestra

hauria de ser la primera a presentar-se (amb el seu propi autoretrat) per donar motivació als infants i convertir aquesta tasca educativa en un treball de promoció personal. La làmina final de la història seria una fotografia de tota la classe o una recopilació de tots els autoretrats junts. Com ja s'ha comentat anteriorment en aquest estudi, és molt més fàcil explicar i fer-se entendre si el que s'expressa té a veure amb un mateix: es posa més energia per intentar que els altres coneguin no únicament el que veuen, sinó tota la història que hi ha darrere.

Seguint les percepcions de les entrevistades, opinen que proposar activitats lúdiques on faci falta la participació de tot l'alumnat podria apropar una mica més a aquests infants i sentir-se raspallats pels seus companys. A més a més, seria una bona experiència per aprofitar l'aprenentatge entre iguals, construir nous coneixements de forma conjunta i l'oportunitat de corregir errors entre ells. Probablement, l'infant nouvingut podrà identificar-se més fàcilment amb un company i intentar comprendre les seves preocupacions que no pas la mestra. D'aquesta manera no caldria que l'infant anés tant de bracet del docent per tal d'aprendre les competències lingüístiques de la nova llengua.

De la mateixa manera, durant la realització de les entrevistes també ha sorgit un argument comú a tots dos grups d'especialistes: integrar a l'infant a la classe i fer que es relacioni amb els altres, no només ajudaria a les criatures nouvingudes a conèixer la llengua que els hi està tocant aprendre, sinó que seria una pràctica molt beneficiosa per als infants nadius per tal de conèixer, a partir del testimoni del seu nou company, una cultura i uns costums nous que no coneixien. D'acord amb Perera (2010), ja que no és possible que els mestres dominin totes les llengües dels seus alumnes, és molt profitós conèixer i fer servir aquestes oportunitats per apropar a tots els infants a altres idiomes i altres cultures, construint a poc a poc aules multilingües.

Si es volgués realitzar un segon estudi, s'haurien de tenir en compte totes les limitacions esmentades anteriorment en aquest punt i suplir-les en la mesura del possible. Per exemple intentar dur a terme més entrevistes, buscar docents de diferents escoles, procurar (si es pot) que a la mostra hi hagi persones de diferents edats, sexes, nacionalitats i nivell socioeconòmic, programar uns mesos o fins i tot un any per fer la proposta i arribar a conèixer més informació i punts de vista, fer servir la proposta a una aula real i veure si realment funciona aquest estudi, etc. Una bona manera d'acabar aquest estudi, seria implementar-lo en una aula ordinària en un context real i veure realment els punts forts i els punts dèbils del Kamishibai i acabar de comprovar la seva eficàcia davant la integració dels infants i l'aprenentatge de competències lingüístiques.

Per concloure, totes les recomanacions de millora i propostes de cara a possibles estudis futurs sobre la temàtica que s'han suggerit en aquest estudi, únicament són per a promoure un aprenentatge sociocultural més proper, significatiu i necessari per a la vida diària dels alumnes dins de les aules i fora d'elles. L'escola és un dels espais on passen més temps al llarg del dia i és interessant, des de l'àmbit educatiu, promoure i fer-se càrrec de la importància d'una bona educació sociocultural i d'un bon ensenyament de les habilitats per al desenvolupament integral dels infants en totes les àrees.

6. Refèrencies bibliogràfiques

- Baizan, M. (2020). *Kamishibai en Educación Infantil. Propuesta didáctica*. (Treball de Fi de Grau no publicat). Universitat de Segovia.
<https://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/45440/TFG-B.%201576.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cid, L. (2009). El "Kamishibai" como recurso didáctico en el aula de Educación Infantil y Primaria: una experiencia educativa.: Propuestas para un entendimiento OrienteOccidente. *Bordón. Revista de Pedagogía*, 61(4), 141-15.
- Carballo, R. F. (2001). La entrevista en la investigación cualitativa. *Pensamiento Actual*, 2 (3), 14-21.
<https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/pensamientoactual/article/view/8017/11775>
- Cornelles, M (2009). La literatura catalana: Una eina per a la integració de l'alumnat nouvingut i pel treball de la interculturalitat (elaboración de materials). *Xtec*.
https://repositori.educacio.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12694/2511/memoria_cornelles_pujol_2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gil, R. (2011). L'àlbum il·lustrat: gaudi literari o recurs imprescindible per a l'aprenentatge lector? *Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 55, 42-52.
- Hargrave, A. C., i Sénéchal, M. (2000). A book reading intervention with preschool children who have limited vocabularies: The benefits of regular reading and dialogic reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 15, 75–90.
doi:10.1016/S0885-2006(99)00038-1
- Mol, S., Bus, A., i de Jong, M. (2009). Interactive book reading in early education: A tool to stimulate print knowledge as well as oral language. *Review of Educational Research*, 79, 979–1007. doi:10.3102/0034654309332561
- Muter, V., Hulme, C., Snowling, M. J., i Stevenson, J. (2004). Phonemes, rimes, vocabulary and grammatical skills as foundations of early reading development: Evidence from a longitudinal study. *Developmental Psychology*, 40,665–681.doi:10.1037/0012-1649.40.5.665
- Perera, J. (2010). Educación plurilingüe. *Aula de Innovación Educativa*, 197, 30-34.

Rodríguez-Gómez, D. (2017). *El projecte d'investigació [Mòdul 2]*. Intervenció educativa basada en evidències científiques. Oberta UOC Publishing.
http://cv.uoc.edu/annotation/eed0bfbb3826d2df5494dfb07550fa38/620740/PID_00248077/PID_00248077.html

Roigé, X., Estrada, F., i Beltran, O. (1999). Tècniques d'investigació en antropologia social. *Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona*.

Vilà, E. (2007). El conte. *Guix Infantil*, 35, 14-17.

Laura Maestre Sotelo

Apèndix

1. Apèndix A

Taula A: Llistat de preguntes dirigides a les entrevistes de les especialistes en Kamishibai.

Preguntes	Justificació de la pregunta o fonamentació en antecedents empírics
1. Quins estudis tens?	<i>Pregunta sociodemogràfica rellevant</i>
2. Com vas conèixer el Kamishibai?	<i>Pregunta sociodemogràfica rellevant</i>
3. Per a tu, què és el Kamishibai o el “teatre de paper”?	“Direm que el Kamishibai (el significat del qual seria una cosa com «teatre de paper») és una forma centenària de contacontes que posseeix un component visual molt important” (Cid, 2009, p. 142).
4. Quan et vas començar a interessar per l'art del Kamishibai?	<i>Pregunta sociodemogràfica rellevant</i>
5. Quina és la teva experiència amb el teatre de paper?	<i>Pregunta sociodemogràfica rellevant</i>
6. Com funciona el teatre de paper quan tu l'implementes?	“Al Kamishibai s'uneixen a la perfecció el component oral, a causa de la veu del contacontes (en japonès gait-kamishibaya o kamishibaya a seques), ja que ell només és l'encarregat de posar totes les veus dels personatges que apareixen a la història.” (.....) “Igual d'important resulta el suport visual que obté el declamador per mitjà de les il·lustracions que acompanyen la història” (Cid, 2009, p. 142).
7. Com ho fas per posar les veus, organitzar el material, les	“Al Kamishibai s'uneixen a la perfecció el component oral, a causa de la veu del conta

<p>il·lustracions, els personatges, estar atenta al públic, tot tu sola?</p>	<p>contes (en japonès gait-kamishibaya o kamishibaya a seques), ja que ell només és l'encarregat de posar totes les veus dels personatges que apareixen a la història.” (.....) “Igual d'important resulta el suport visual que obté el declamador per mitjà de les il·lustracions que acompanyen la història” (Cid, 2009, p. 142).</p>
<p>8. Hi ha lletra en les il·lustracions o memoritzes tots els diàlegs?</p>	<p>“Aquestes làmines contenen al revers un breu text recomanat per a cada il·lustració. Ara bé, aquest text és tan sols orientatiu, són unes simples pautes, podent el kamishibaya modificar-lo tant com li plagui, encara que s'utilitza sempre un estil clar, gens recarregat, perquè el missatge pugui arribar el més directe possible a l'auditori i aquest no es distregui” (Cid, 2009, p. 143).</p>
<p>9. En quins llocs has representat una obra amb el Kamishibai?</p>	<p>“No cal un gran desplegament escènic o de mitjans, ni tampoc es necessita un espai especial per dur-lo a terme. Qualsevol sala o pati de col·legi serviria per a una bona funció de Kamishibai” (Cid, 2009, p. 143).</p>
<p>10. Durant la representació, fas preguntes als espectadors per tal que ells participin?</p>	<p>“Aquests darrers estudis semblen suggerir que la participació activa del nen millora l'aprenentatge” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).</p>
<p>11. En acabar d'explicar la història, fas alguna reflexió o llances preguntes al públic?</p>	<p>“Sneéchal (1997) i Sneéchal, Thomas i Monker (1995) van trobar que els nens que van respondre preguntes sobre les paraules objectiu durant la lectura compartida van comprendre i produir, més d'aquestes paraules que els nens que van escoltar una història en què el lector emfatitzava les paraules objectiu</p>

	en repetir-les i assenyalar-les” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 87).
12. Què penses sobre incloure elements d’altres cultures a les nostres aules?	“Tota cultura és bàsicament pluricultural. És a dir, s’ha anat formant, i se segueix formant, a partir dels contactes entre diferents comunitats de vides que aporten les seves maneres de pensar, sentir i actuar” (Alsina, 1999, citat per Cid, 2009, p. 144).
13. A partir de la teva experiència realitzant el teatre en aquests espais, penses que seria beneficiós introduir el Kamishibai en les escoles? Per què?	“Però també va ser, sobretot ja entrat el segle XX, a la dècada dels trenta, per ser més precisos, una excel·lent eina educativa quan comença a gestar-se al Japó un moviment cultural que proposarà al vell art del Kamishibai com a recurs educatiu” (Cid, 2009, p. 144).
14. En quins aspectes d’aprenentatge creus que podria ajudar el Kamishibai?	“Mitjançant Kamishibai podem treballar diferents aspectes com l’art, la interculturalitat, l’expressió oral, l’expressió escrita, el treball en grup, el treball individual” (Baizan, 2020, p. 19).
15. Penses que amb tot el que ofereix el Kamishibai seria una bona eina per introduir als infants nous en la nova llengua? Per què?	“Creiem que la literatura és, en aquest sentit, una eina molt valuosa, no només perquè facilita l’adquisició progressiva d’un nou vocabulari i d’unes estructures lingüístiques sinó també perquè explora els nostres referents culturals i les inquietuds personals de qualsevol ésser humà” (Cornelles, 2009, p. 8).
16. De quina manera s’exercita l’aprenentatge de la llengua oral amb el teatre de paper?	“Amb els nens més petits que encara no escriuen ni llegeixen de manera fluida, la improvisació forma part d’aquest recurs didàctic. En comptes d’escriure la història i després explicar-la, el que han de fer és pensar

	en la història que han dibuixat per després explicar-la als altres” (Baizan, 2020, p. 19).
17. Quines tècniques fas servir amb els infants per tal que aprenguin i memoritzin el vocabulari i d’una forma senzilla i divertida?	“En teoria, sembla que hi ha pocs dubtes que dos aspectes més del llenguatge, el coneixement del vocabulari i la gramàtica, són importants per aprendre a llegir” (Muter et al. 2004, p. 676).
18. Es fan servir repeticions, frases fetes, improvisacions, etc., durant l’espectacle?	“L’ús de la retroalimentació proporciona al nen informació instructiva. La retroalimentació pot venir en una varietat de formes, com reformular allò que el nen ha dit, ampliant afegint més informació, elogiant o corregint errors” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).
19. Per acabar, quina és la teva opinió sobre la quimera d’introduir el Kamishibai dins el currículum i ajudar no només als infants nous, sinó a tot l’alumnat?	“Considerem que calen materials que facilitin la feina dels professors, tant els de les aules d’acollida com els de les aules ordinàries; materials que permetin avançar l’alumne en l’aprenentatge i l’adquisició de coneixements i que facilitin l’intercanvi cultural, amb l’objectiu de fer notar a tot l’alumnat que són moltes més les coses que ens uneixen que no pas les que ens separen” (Coronelles, 2009, p. 8)

2. Apèndix B

Taula B: Llistat de preguntes dirigides a les entrevistes de les especialistes en infants nouvinguts.

Preguntes	Justificació de la pregunta o fonamentació en antecedents empírics
1. Quins estudis tens?	<i>Pregunta sociodemogràfica rellevant</i>
2. Quina és la teva experiència en la docència?	<i>Pregunta sociodemogràfica rellevant</i>
3. Quin càrrec tens dins l'escola?	<i>Pregunta sociodemogràfica rellevant</i>
4. Quina experiència tens amb infants nouvinguts?	"L'alumnat nouvingut esdevé, a la majoria de centres de Catalunya, un material humà d'una enorme fragilitat, que cal saber integrar a les nostres aules d'una manera responsable" (Cornelles, 2009, p. 6).
5. Quines tècniques fas servir amb els infants per tal que aprenguin el vocabulari i la gramàtica d'una forma significativa?	"En teoria, sembla que hi ha pocs dubtes que dos aspectes més del llenguatge, el coneixement del vocabulari i la gramàtica, són importants per aprendre a llegir" (Muter et al. 2004, p. 676)
6. Incloure la lectura a edats primerenques de quina manera ajuda als infants en el desenvolupament de la llengua oral?	"Ara hi ha una gran quantitat d'evidència que mostra que el progrés dels nens en l'aprenentatge de la lectura depèn de manera crítica de les seves habilitats del

	llenguatge oral” (Muter et al. 2004, p. 678).
7. Quines eines fas servir per introduir als infants nouvinguts en la nova llengua?	“Considerem que calen materials que facilitin la feina dels professors, tant els de les aules d’acollida com els de les aules ordinàries; materials que permetin avançar l’alumne en l’aprenentatge i l’adquisició de coneixements i que facilitin l’intercanvi cultural, amb l’objectiu de fer notar a tot l’alumnat que són moltes més les coses que ens uneixen que no pas les que ens separen” (Coronelles, 2009, p. 8).
8. Fas servir la literatura per ajudar en l’adquisició del llenguatge amb aquests infants?	“Creiem que la literatura és, en aquest sentit, una eina molt valuosa, no només perquè facilita l’adquisició progressiva d’un nou vocabulari i d’unes estructures lingüístiques sinó també perquè explora els nostres referents culturals i les inquietuds personals de qualsevol ésser humà” (Coronelles, 2009, p. 8).
9. De quina manera treballes els contes amb els nens i les nenes?	“Creiem que la literatura és, en aquest sentit, una eina molt valuosa, no només perquè facilita l’adquisició progressiva d’un nou vocabulari i d’unes estructures lingüístiques sinó també perquè explora els nostres referents culturals i les inquietuds personals de qualsevol ésser humà” (Coronelles, 2009, p. 8).

<p>10. Els infants son participants de l'explicació de contes per treballar el vocabulari o fan una lectura individualitzada?</p>	<p>“Šneéchal, LeFevre, Hudson i Lawson (1996) van informar que l'exposició als llibres de contes va representar una variació única al vocabulari expressiu i receptiu dels nens en edat preescolar” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).</p>
<p>11. Quines tècniques fas servir amb els infants per tal que aprenguin i memoritzin el vocabulari i d'una forma sencilla i divertida?</p>	<p>“En teoria, sembla que hi ha pocs dubtes que dos aspectes més del llenguatge, el coneixement del vocabulari i la gramàtica, són importants per aprendre a llegir” (Muter et al. 2004, p. 676)</p>
<p>12. Quins recursos fas servir per suplir les necessitats d'aquests estudiants davant les deficiències de l'aprenentatge?</p>	<p>“La majoria dels nens adquireixen vocabulari a un ritme impressionant durant els anys preescolars (Anglin, 1993). Per a alguns nens, però, l'adquisició de vocabulari és més àrdua. Aquestes primeres diferències individuals al vocabulari poden tenir conseqüències a llarg termini” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 75).</p>
<p>13. Durant l'explicació dels contes, formules preguntes als infants relacionades amb la història?</p>	<p>“L'ús de la retroalimentació proporciona al nen informació instructiva. La retroalimentació pot venir en una varietat de formes, com reformular allò que el nen ha dit, ampliant afegint més informació, elogiant o corregint errors” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 76).</p>
<p>14. En acabar d'explicar la historia, fas alguna reflexió o llençes preguntes al públic?</p>	<p>“Šneéchal (1997) i Šneéchal, Thomas i Monker (1995) van trobar que els nens que van respondre preguntes sobre les</p>

	<p>paraules objectiu durant la lectura compartida van comprendre i produir, més d'aquestes paraules que els nens que van escoltar una història en què el lector emfatitzava les paraules objectiu en repetir-les i assenyalar-les” (Hargrave i Se´ne´chal, 2000, p. 87).</p>
<p>15. Què penses sobre incloure elements d'altres cultures a les nostres aules? Com poden ajudar aquests elements als més petits?</p>	<p>“Tota cultura és bàsicament pluricultural. És a dir, s'ha anat formant, i se segueix formant, a partir dels contactes entre diferents comunitats de vides que aporten les seves maneres de pensar, sentir i actuar” (Alsina, 1999, citat per Cid, 2009, p. 141).</p>
<p>16. En quins aspectes d'aprenentatge creus que podria ajudar el Kamishibai de cara a l'aprenentatge de la llengua oral?</p>	<p>“Lògicament, les habilitats de reconeixement de paraules són necessàries, però no suficients, per a la comprensió lectora (Gough & Tunmer, 1986). És raonable suposar que és probable que les habilitats gramaticals i el coneixement del vocabulari siguin influències importants en el desenvolupament de les habilitats de comprensió lectora” (Muter et al. 2004, p. 667).</p>
<p>17. Penses que hi hauria millores de parla i comprensió en els infants nouvinguts si introduíssim el Kamishibai a les aules de reforç?</p>	<p>“Però també va ser, sobretot ja entrat el segle XX, a la dècada dels trenta, per ser més precisos, una excel·lent eina educativa quan comença a gestar-se al Japó un moviment cultural que proposarà al vell art del Kamishibai com a recurs educatiu” (Cid, 2009, p. 144).</p>

18. Per acabar, quina és la teva opinió sobre la quimera d'introduir el Kamishibai dins el currículum i ajudar no només als infants nouvinguts, sinó a tot l'alumnat?

“Considerem que calen materials que facilitin la feina dels professors, tant els de les aules d'acollida com els de les aules ordinàries; materials que permetin avançar l'alumne en l'aprenentatge i l'adquisició de coneixements i que facilitin l'intercanvi cultural, amb l'objectiu de fer notar a tot l'alumnat que són moltes més les coses que ens uneixen que no pas les que ens separen” (Coronelles, 2009, p. 8).

3. Apèndix C

Imatges de la categorització de les entrevistes

SUBCATEGORIA 1 → LOK / TOV
Llengua oral en el kamishibai / tècniques orals per treballar vocabulari: BLAU CEL

SUBCATEGORIA 2 → LEK / TEU
llengua escrita en el Kamishibai / tècniques escrites per treballar vocabulari: TARONJA
GRAC

SUBCATEGORIA 3 → AK
Avantatges del Kamishibai: LILA
TARONJA

SUBCATEGORIA 4 → DK
Desavantatges del Kamishibai: ROSA
MAKRON

SUBCATEGORIA 5 → UC / EC
Usos a classe / Exerciçis amb contes: MARRO
ROSA

SUBCATEGORIA 1 → Lengua Oral Km / técnicas orales vocabulari

- ⊕ Arte / estilo narración oral flexible +1 +1 +1
  - ♀ con lenguaje oral más alto lo han usado para comunicarse
- ⊕ Información visual unida a la oralidad +1
- ⊕ Posibilidad de hacer preguntas relacionadas con el cuento / tema en cuestión +1 +1 +1
- ⊕ Posibilidad de crear actividades antes, +1 después explicación del cuento = cuaderno pedagógico +1
- ⊕ Conocimiento al escuchar nuevas palabras y vocabulario +1 +1 +1 +1
- ⊕ Describir lo que se dibuja en su idioma y intento con el nuevo +1 +1 +1
  - Narración oral unida a las láminas directamente del cuento
  - Puede ayudar a la concentración
- ⊕ Estais comunicando: usando el lenguaje oral, conoces más palabras, cómo se dicen y su significado +1 +1 +1
- ⊕ Practican expresividad, entonación, repeticiones +1 +1
- ⊕ Invita a la reflexión +1 +1
  - Inmersió lingüística: parlar i escoltar moltes coses, juntes
- ⊕ Molta descripció del dia a dia +1
  - Primer es treballa la comprensió i expressió oral abans que l'escrita
- ⊕ Contextualitzen imatge de la +1
  - làmina amb la paraula que escoltes
  - Hipòtesis
  - Feedback
  - Entonació, cançons
- ⊕ Apoya la lectoescripció +1
  - ⊕ Posibilidad trabajar varios idiomas +1
  - ⊕ Posibilidad memorizar diálogos i palabras +1
  - ⊕ Mucha participación +1 gestual, onomatopéyas, +1 palabras clave, frases hechas ritmo, canciones, poesía
  - ⊕ Se pueden comunicar con dibujos (cita p 5) +1
    - Los demás niños conocen y escuchan otro idioma
    - Anima a la participación activa
  - ⊕ Educación interactiva +1
  - ⊕ Ayuda en la manera de expresarse, de decir palabras +1
  - ⊕ Aprenden vocabulario +1 +1
  - ⊕ Ayuda a la comprensión lectora +1 +1
  - ⊕ Jocs de paraules +1 +1
  - ⊕ Molta cançons +1 +1
  - ⊕ Treballen molt els contextes i parlan sobre ells (parabans)
    - Dictats senzills amb vocabulari treballat
  - Pel·lícules, contes animats, etc
  - Exposició oral
  - Teatre
    - Mai corregir → FER EL MODEL CORRECTE
    - Moltes preguntes
    - Deixen que expliquin experiències
  - Implicar a les famílies

SUBCATEGORIA 2 → Lengua escrita KAMU ; tècnica. escrites vocabulari

- ① Apoyo en los dibujos si no entiendes vocabulario +1 +1
  - Ilustraciones unidas directamente al guión
- ② Apoya la lecto escritura +1 +1
  - Posibil. hacen actividades antes y después de la sesión = cuaderno prelogográfico
- ③ Comunicación a base de dibujos +1 +1
  - Expresión escrita unida a la oral para enriquecerla (gestos)
  - Aparece el texto a medida que avanzas el cuento
- ④ Ordenan la historia para que quede imagen y texto +1
- ⑤ Educación interactiva +1
- ⑥ Jocs amb paraules
  - ↓ ↓
  - competen, sepes de lletres, dominí vocabulari +1
- ⑦ Contextualitzen imatge de la càmera amb la paraula que hi ha davant +1
  - Imprimir contes fàcils
  - targetes vocabulari = Bits
  - mural, exposicions, còmics, pissarra d'explicacions
  - Fer el model correcte
- ⑧ Texto detrás de las láminas → +1 +1 +1 como soporte
  - Pueden leer el guión + letras
- ⑨ Posibil. practican dif. fuer. idiomas +1
- ⑩ Adquisición vocabulario repetición +1 +1 +1 +1
  - entonces Invencción nuevas frases, poemas, historias, palabras, letras
- ⑪ Descripción +1 +1 +1
- ⑫ Poemas, canciones +1
  - Láminas texto = historia + foto dentro del destripillo (butiri)
- ⑬ Pueden crear su propio cuento de 0 +1
- ⑭ Recomendación varias lecturas practican la lengua +1
- ⑮ Pictos sencillos +1 +1
- ⑯ Seos de vocabulari +1
  - Filtres de vocabulari +1
- ⑰ Aprenentatge entre iguals
- ⑱ Introducció a famílies +1
  - S'esforcin a reconèixer lletres
  - correcció de feines entre alumnes
- ⑳ Murals contes +1
  - Diàlegs escrits en diversos idiomes
  - Elaboració contes propis

→ Pels fets se'n veu a qualsevol lloc

SUBCATEGORIA 3 → AVANTATGES

(tecn. innovadora)

→ Biciclota +1+1

- Estil narració flexible
- Millor comunicació +1+1
- Apoyo en las ilustraciones +1 +1 +1
- Distintos llenguajes / lèxics +1
- Reproduer cronolop. paraules clau, gustos, frases fetes, +1+1
poesia, cançons infant. tradicional... ^{REPETITIVES}
- Activitats relacionades amb el conte
- Conte = finestra al món / cultures
- Expressió Narració oral +1+1+1+1
- Descripció +1
- Idiomes, llenguatge oral i escrit
→ Veu, cos, gestos
- Interacció / manipulació +1
- Assimilació de valors, emocions
→ Ajuda manera d'expressar-se
→ Compensió lectora
- REFLEXIÓ +1
- entendre altres cultures, sentir-se acollits
- possibilitat d'introduir families +1
- Entonació, exclamació
- ordenar històries
- Parlen davant dels altres
→ Eina nova i interactiva
→ Crida l'atenció
→ Enriquitament personal
→ Feedback
→ Al estar debats del butar, quiza al principi ayuda a q. que son timidos *
- Info visual + oraldad
- Lecto escriptura
- Trabajo grupo / coopero +1 +1
- Participació activa +1
- Ritme i cançons, rima +1
- treball unànime +1 +1 +1 +1
- Eina d'introduir de cultures +1
- Centran l'atenció a 1 punt
- Kam: finestra món contes +1
- text darrere de suport
- versió pròpia d'un conte
- millor autoestima i valoració
- concentració
- creativitat
- expressivitat, entenció +1
- preguntes relacionades conte
→ ensenya escenes i diàl.
- possibilitat de debat
- Compensió oral +1
- treballen "fu preguntes"
- context. imatge amb el +1 que veus i escoltes
- Expressió corporal +1
- treballen el diàleg i conversa +1
- to de veu. → Dibuir
- Altres purp. del món
- possibilitat de fu contes propis
- conuiran llengua / plàstica

Subcategoria 4 → Desavantatges

→ Adults menys vinculats a la música +1

① Poc conegut +1+1+1

② Mestres sense experiència +1+1

→ Molla participació = públic es pot descontrolar

→ Evita atencions al públic

→ Adults pensen que només hi ha una manera d'inspirar contes

→ Tenir experiència = costa coordinar el text-imatge (x l'ordre de les làmines)

→ Dificultat x passar les làmines sense experiència q s'ensanxen

↓ ↓ ↓

Això pot provocar que els infants es desconcentrin

→ Poc material existent comercialitzat

③ Poc nivell de l'idioma pu seguit una lectura +1+1

→ No saben llegir

④ Més important la llengua oral que l'escripta +1

→ Si la mestra explica el conte sempre els infants poden predir en segon pla

⑤ No es fan moltes preguntes a mesura que s'explica el conte en la dificultat de seguir l'idioma +1

→ CPDK = fent servir com un taller; activitat rutinària no caldrà

⑥ Estem a la era digital on la analògica queda entera +1

→ Saben fer servir el Butai

→ Forma rectangular = sembla molt rígid i estructurat

⑦ Canvi x televisió / internet +1

→ Text dançava de la làmina (obliga a estar atents; uds llegir)

→ No veus al públic

→ Si els compres, hi ha diverses idomes però potser no el puc ve uds treballar

→ No va haver reflexió final

→ Necessitat de treballar el conte amb anterioritat i preparar-lo

→ Treball extra pels profs si hen d'elaborar el material

→ Sense difícil treballar matemàtiques

→ Havien de ser contes molt senzills perquè pogués entendre alguna cosa

→ Pot cridar o no la seva atenció + Ates de reforç només en cartella

→ No s'acostuma a veure aquest recurs a les escoles

→ Moltes vegades només es comuniquen amb gestos

⑧ Potser la reflexió final no té +1 significat per ells al no entendre bé

→ Potser uds aconseguir que es enjuin i punts i aconseguir xes que dibuixin

Exemple d'entrevista a l'experta "T":

X: Soy Laura Maestre y estoy haciendo el último año de educación infantil. Estoy haciendo el trabajo de fin de curso sobre Kamishibai y cómo este podría influir en los niños recién llegados a España y como les podría ayudar en la adquisición de la lengua oral. Te voy a hacer te voy a hacer una serie de preguntas: las primeras están más relacionadas sobre ti y los estudios que tienes, después relacionadas sobre el Kamishibai, cómo lo utilizas, cómo funciona y etcétera; y las últimas son preguntas sobre cómo crees que este podría influir si está dentro de unas aulas.

T: Muy bien. Perfecto.

X: Pues empezamos. ¿Qué estudios tienes?

T: Pues estudié magisterio, educación especial y después arte dramático especialidad en interpretación textual. Las dos carreras en la Universidad de Sevilla.

X: ¿Cómo conociste el Kamishibai y cómo te interesaste por él?

T: Pues te digo la verdad me interesé por la bicicleta, sí. por ahí empezó mi interés porque yo soy una apasionada de las bicicletas desde niña y el hecho de que se uniera el arte de la narración oral a mi vehículo amado y además esta forma de narración también tuviese ilustraciones, es algo que me gusta mucho. Fue como "¿esto existe, esto es posible?" fue como un sueño hecho realidad. Así fue fue, un flechazo.

X: ¿Entonces para ti qué es el Kamishibai?

T: Pues mira para mí el Kamishibai es un estilo de narración oral nacido en Japón, qué en sus orígenes incluía el vehículo de la bicicleta, en sus orígenes era un arte callejero por lo tanto para mí tendría que tener esos elementos típicos si hablamos de kamishibai tradicional: bicicleta, calle, público infantil, etc. pero eso es el kamishibai visto más de un punto de vista tradicional. Luego el kamishibai pues se puede reducir a lo que es el "butai" y a lo que es el teatrillo y llevarlo a espacios que a uno le interesen y a los públicos que a una le interesen. Es un estilo de narración bastante flexible e interesante pienso yo.

X: ¿Y cuál es tu experiencia hasta ahora con el kamishibai?

T: Pues mira yo tengo dos caminos por de uso del Kamishibai. El artístico el performativo, que fue a través de un espectáculo que montamos hace ya 11 añitos: “cuentos en bicicleta” que es un espectáculo inspirado en el Kamishibai tradicional japonés con su bicicleta y toda su parafernalia. Por ese lado he representado mi visión de kamishibai y luego lo he llevado a las aulas. Lo he llevado a sobre todo a un aula en la que trabajo desde hace 7 años con lo cual he tenido la experiencia de ver cómo funciona con ellos, un grupo de adultos con discapacidad intelectual. Pues con ellos he tenido la oportunidad de probar el Kamishibai: los que tienen un lenguaje oral más avanzado han hecho uso del kamishibai para comunicarse más, realmente los que no tienen los lenguaje escrito pues no ha hecho falta porque pueden apoyarse con la ilustración e incluso diseñar sus propias ilustraciones, es decir que lo he ido usando a lo largo del curso académico de esta forma sabes. O sea que sí que tengo por un lado la experiencia artística y por otro la docente. Esas dos vertientes.

X: ¿Y cuando tú pones en práctica el taller cómo lo haces funcionar? ¿O sea tú explicas el cuento entero o cómo funciona?

T: Bueno a mí me gustan sobre todo cuando presento el Kamishibai y por ejemplo la ultima vez que presenté el lenguaje del Kamishibai fue en Finlandia, en un pequeño festival de narración oral y se lo presenté a un grupo de adultos que estaban muy interesados en este lenguaje y que tampoco conocían. A mí me llamo la atención porque pensé “Finlandia con lo avanzados que están en educación y todo” pues tres vueltas cuando yo llegue con mi pequeño butai. No tenían tanta experiencia como yo pensaba. Algunos sí lo conocían y entonces les presenté un par de cuentos que había creado. Entonces yo lo primero que hice fue contar los cuentos tal cual y luego ya les di una pequeña explicación de como aprovecho yo el butai en el aula. Hicimos un pequeño coloquio: ¿qué os ha gustado de esta forma de narración oral? Y así entre todos fuimos sacando puntos fuertes el kamishibai. Como puede ser la información visual unida a la oralidad, unida a que en el caso de que yo no me supiera el cuento lo podría mirar, en el caso de que estuviera leyendo pues detrás de la lámina puedes tenerlo por escrito con lo cual también se apoya en la lectoescritura. Y estuvimos entre todos sacando las virtudes de este medio. Luego ya les conté como yo lo he trabajado en el aula con mis alumnos, les dije que básicamente hacíamos trabajos por grupos: el que quería diseñar diseñaba, el que quería escribir cuentos escribía, hacemos lluvia de ideas sobre temáticas distintas y así ha sido un poco el trabajo. Un trabajo en proceso que sigue a día de hoy porque también las características prácticas y idiosincráticas de mi taller hacen un poco difícil la continuidad del proyecto. Yo lo veo muy enfocado al trabajo en grupo, como toca tantos lenguajes distintos, se hermana muy bien al trabajo cooperativo. Para mí lo pide.

X: ¿Es habitual tener los diálogos atrás o es más habitual aprendérselo de memoria?

T: Por ejemplo, las láminas ya compradas tienen ya el texto detrás de la ilustración y la mayoría de las veces lo tiene en varios idiomas, por eso digo que es tan bueno para la enseñanza de idiomas. Es habitual cuando trabajas en el cole, que este detrás escrito es lo normal. Pero también depende de lo que tú quieras hacer. Como yo uso mis laminas diseñadas para mí especialmente, no las tengo escritas por detrás porque me los aprendo y me los preparo. ¿Pero para su utilidad educativa? Sí, mis alumnos siempre lo han escrito por detrás. También hemos hecho cuentos que sí se tenían que memorizar los diálogos porque también es bueno trabajar eso. Depende de tus objetivos pedagógicos. Yo creo que es super flexible. Yo a veces lo he propuesto a los adultos y a los maestros a la hora de exponer temas. Ahora que estamos tanto con la tecnología y con pantallas, pues yo apuesto por lo analógico. ¿Quién te dice que hacer una presentación con tu ordenador, que no lo puedas hacer con tu butai? Creo que tiene mucho encanto incluso a nivel profesional. Puede ser una opción de enseñar y explicar temas, usar el butai. Y a la hora de exponer temas a los alumnos, usarlo también.

X: ¿Cuándo has tenido que representar un cuento con el butai, en que espacios has tenido la oportunidad de hacerlo?

T: Si hablamos del espectáculo "Cuentos en bicicleta" pues normalmente en la calle. En plazas, en calles, también en teatros, pero al ser un espectáculo callejero yo pedía la calle. Luego también he usado el butai en teatros combinándolo con narración oral. A lo mejor he combinado la narración oral tradicional sin soporte alguno con la de Kamishibai. Como narradora trabajo sobre todo en centros educativos, bibliotecas, que se podría usar perfectamente en Kamishibai en estos espacios.

X: ¿Durante la representación del cuento, haces preguntas a los espectadores y participan en la historia?

T: Sí, claro. La narración oral es distinta al teatro. Son hermanos muy bien avenidos porque el teatro sin el narrador no sería nada, pero la narración oral es un arte muy humilde comparado con el teatro. Necesitas poquito, pero lo poquito que necesita, necesita que sea bueno. En el teatro existe lo que se llama "la cuarta pared". Es imaginar que no hay nadie en el patio de butacas, tu te transformas en el personaje que sea y la historia se desarrolla ahí encima del escenario, el público no existe. En estos tiempos ha ido desapareciendo la cuarta pared y poco a poco el público se ha vuelto más participativo durante las representaciones. Al ser Gaito eres como un monologuista sin cuarta pared que está interactuando

constantemente con el público para hacerlo partícipe de lo que se está contando. El narrador busca meterte en la historia, que te sumerja en ese universo. Si es público infantil hay mucha participación gestual, de onomatopeyas, de palabras clave, de gestos, frases hechas, etc. Que con el público adulto también se hace y se usa mucho, lo que pasa que con los niños se usa mucho el elemento el ritmo y las canciones. A mí por ejemplo me gusta mucho usar la poesía, la canción infantil tradicional, buscando que sean acorde a mi visión de la infancia actual y todo eso. Intento mantener la tradición oral, la narración y los cuentos. A los niños les encanta que introduzcas canciones, son grandes amantes del ritmo, de la música y de la rima. Ellos aun están muy unidos a la música, los adultos conforme vamos creciendo podemos estar menos vinculados con la música, pero los niños están todos muy vinculados al ritmo todavía. Hay que saber hacerlo también porque al ser tan participativos se te puede descontrolar fácilmente, animar al público sin que se vaya el espectáculo.

X: ¿Cuando acabas de hacer la representación, haces alguna síntesis o preguntas de como ha ido el cuento?

T: Depende de lo que vaya a hacer. Si me piden un espectáculo de narración oral, me olvido de que soy maestra. Yo soy narradora/actriz y ya y me cuesta porque el lado de maestra muchas veces gana. Entonces intento evitar ser pedagógica, ser explicativa, etc. Intento evitar eso por todos los medios porque voy a hacer un espectáculo diseñado y ensayado para emocionar a mi público, no aleccionarlo. Intento huir de eso. Ahora, si a mí me piden en un colegio que cuente cuentos sobre temas de igualdad, pues entonces yo voy a prepararme los cuentos enfocados para hablar de ese tema porque probablemente después de la sesión o antes, en el colegio van a hacer alguna actividad en relación a la sesión de cuentos. A veces me piden también actividades para antes de la sesión o para después, lo que se le llama cuaderno pedagógico. Muchos colegios dicen: "oye queremos sacar provecho de tu sesión de cuentos, ¿que podemos hacer antes de la sesión para prepararlo?" o también piden actividades para después para que se genere un debate. Yo que también realizo el taller en inglés, me lo piden expresamente para preparar el vocabulario, el tema, que no les coja tan de imprevisto.

X: ¿Qué piensas de incluir elementos de otras culturas dentro de las aulas?

T: A ver es que es básico, no estamos aislados. Me parece básico. Además, el cuento en si es una ventana al mundo. Esto es una realidad. Los cuentos siempre se han contado no solo para explicarnos la realidad, contarnos lo que nos ha pasado en nuestro día o en algún momento determinado de nuestra vida. Siempre nos hemos explicado la realidad y la narración nace de ahí, de intentar explicarnos lo que nos está pasando y después de ahí, pasa a explicar la realidad

de otros. Tenemos esa curiosidad innata de saber del otro. El cuento es una ventana maravillosa para otras culturas, ideal.

X: ¿En que aspectos de aprendizaje en la lengua podría ayudar el Kamishibai concretamente?

T: Pues en mi taller jugamos mucho con las palabras con mis alumnos. La narración oral que estas usando a la hora de representar el Kamishibai, cuando estamos contándonos cuentos y estamos viviéndolos, estamos disfrutando de las palabras que estamos generando, son como caramelos. Cuando estas disfrutado salen palabras que u dices “wow” esa palabra qué interesante. Y esas palabras nosotros las guardamos con mucho cariño: las reescribimos, las colgamos en un tablero de vocabulario nuevo, las metemos en papeles chiquitios en botes de palabras nuevas para inventarnos luego historias o para inventar frases nuevas o frases locas, divertidas, inventarnos poemas, etc. Es decir, de los cuentos también pueden salir otros cuentos y pueden generar otras realidades, otras fantasías. Son muy fértiles los cuentos para disfrutar del aprendizaje de las palabras claro que sí, se pueden hacer muchas cosas es muy divertido.

X: ¿Piensas que el Kamishibai seria un buen recurso para introducir a los alumnos en la lengua?

T: Yo lo veo como un elemento más, no digo que sea el único, pero creo que realmente puede ayudarlos mucho. Sobre todo a los niños que vienen de otros países, niños que vienen de culturas muy distintas, que se encuentran aquí en España de sopetón, habrá que ver el nivel de castellano si es que tienen, que están conociendo a niños que se comunican de forma distinta a ellos, tantas cosas. El dibujo es algo que a todos los niños les une. Yo creo que lo que tiene de especial el Kamishibai para estos niños en especial es que les abre la puerta aun lugar que para ellos les es familiar: “me voy a comunicar con dibujos”. Y a parte del dibujo, pues puedes empezar un dialogo: “pues mira en mi idioma esto que he dibujado se dice así, como se dice en tu idioma?”. Sin pudor y con muchísima naturalidad tratarlo en los idiomas que sean necesarios. Como si fuera un juego, por eso que el Kamishibai es muy amable para esta actividad. Porque te da las puertas del dibujo. La descripción también es un elemento muy importante. Aimar al niño a describir lo que está dibujando primero en su idioma y luego que lo intente en el nuevo que esta aprendiendo. También es muy bueno que los demás niños que no conocen su idioma lo escuchen. Es otra puerta amable para que los niños que están viviendo aquí no piensen que son superiores al otro.

X: Eso te iba a preguntar, ¿qué piensas en introducir el Kamishibai no solo con los niños que acaban de llegar al país, si no introducirlo en el aula ordinaria?

- T: A eso voy yo. Yo no lo veo como algo aislado para un grupo de niños y ya. Lo veo como una herramienta para todos juntos y juntos disfrutar contando historias. Que no sean los pobres niños inmigrantes que de repente tienen que pasar por vete tu a saber que circunstancia, que tienen que aprender un nuevo idioma. Pues puede ser un intercambio, ¿porqué no? ¿Porque no puedo aprender un poco de bereber? No pasa nada. Le va a venir bien a mi cerebro aprender palabras nuevas. Podemos incluso inventarnos un poema con palabras en bereber y en catalán. ¿porqué no? ¿Quién dice que no podemos hacer eso? Es que los niños son muy libres, somos nosotros mismos conforme nos vamos haciendo mas grandes los que nos vamos poniendo más rígidos. Y nos creemos que las cosas son solo por un camino y no. Me gusta mucho el Kamishibai por eso, porque es muy libre. Pese a su forma rectangular del butai que parece todo muy estructurado, no es así. Es muy libre. Es una ventana muy valiosa para la comunicación, además tiene forma de ventana.
- X: Pues yo con esto ya tengo mucho material con el que trabajar. Lo único que quería preguntarte es si quieres una copia o un resumen del trabajo cuando lo termine, para que veas como ha quedado y tus aportaciones dentro del estudio.
- T: Pues muy bien, me interesaría mucho. Espero que no haya quedado muy coloquial.

Exemple d'entrevista a la mestra "E"

X: Soc la Laura Maestre i estic fent l'últim any d'Educació Infantil. Estic realitzant el treball de fi de grau sobre el Kamishibai i les influències que aquest podria tenir amb els infants nouvinguts. Et faré una entrevista on les preguntes es poden dividir en tres seccions: les primeres estan relacionades amb tu i la teva formació; després preguntes sobre com introdueixes la llengua als infants nouvinguts que tens a l'aula i per últim qüestions relacionades en com veus tu la introducció d'aquesta eina a l'aula i què penses al respecte. També et volia donar les gràcies per facilitar-me el teu temps i les teves experiències. Per últim, et volia preguntar si voldràs una còpia del treball o un resum perquè puguis veure com han quedat reflectides les teves aportacions dintre de l'estudi.

E: D'acord, si estic disposada a que em donis una còpia.

X: Doncs si et sembla, comencem.

E: Endavant.

X: Quins estudis tens?

E: Tinc una diplomatura de Magisteri en Educació infantil.

X: Quina és la teva experiència en la docència?

E: Porto ja gairebé 15 anys en la docència. Sempre he treballat en infantil i he anat d'escola en escola començant per les substitucions i això m'ha donat peu a aprendre moltíssim perquè cada escola treballa de la seva manera i això fa que puguis treballar amb moltíssimes metodologies i enriquir-te molt com a mestre.

X: Quin càrrec tens actualment dintre de l'escola?

E: Soc tutora d'un curs EI5.

- X: Quina experiència has tingut amb els infants nouvinguts?
- E: Doncs gairebé sempre he tingut 1 – 2 a cada classe que he estat. L'experiència sempre es bona sobretot a infantil perquè aprenen molt molt ràpid, és una passada perquè són petites esponges i si que és veritat que a poc que facis, veus uns avenços bestials amb poquet temps.
- X: Quan estàs fent classe, quines tècniques fas servir amb els infants nouvinguts per tal que aprenguin vocabulari?
- E: Sobre tot en un inici que és quan no entenen res de res, imatges moles imatges. La imatge ajuda identificar el que tu estàs dient amb paraules molt senzilles. Es a dir, si jo vull que aquesta nena o aquest nen vagi a agafar la motxilla, doncs una imatge d'una motxilla i dir la paraula "MOTXILLA". No li diré tota la frase perquè això li complicarà molt. Comencem amb imatges i més endavant intentar que quan ells diguin una paraula, encara que no estigui del to ben dita, fer-la tu ben feta, elaborant una frase sobre aquesta paraula. Per exemple si et diuen "AIGUA", doncs tu "VULL AIGUA SIUSPLAU". Sempre sense corregir, intentant que ell vegi quin és el model correcte. Vocalitzar moltíssim i obrir un ventall de vocabulari bestial conforme van avançant, tot el que es pugui. I sobre tot parlar amb els companys, fer-lo participar amb la resta de companys durant tot aquest procés per tal que ells també ajudin al nouvingut o a la nouvinguda a avançar.
- X: Penses que incloure la lectura a aquestes edats primerenques ajuda al desenvolupament de la llengua oral?
- E: Jo crec que primer és més factible que tinguin ben entesa i ben apresada la llengua oral per després començar amb una llengua escrita. Crec que és més important en aquestes edats d'infantil, la fita d'un E15 no es tant el que puguin passar de curs saben llegir i escriure, sinó més aviat que tinguin el domini de la llengua oral, que això es el que després en un futur els hi permetrà tenir una bona llengua escrita i una bona llengua oral.
- X: Aleshores els nens no fan lectura, però tu els llegeixes i expliques contes?
- E: Constantment. Es a dir, el que tu intentes en aquestes edats es una aproximació a aquesta lectura. El teu objectiu no serà que acabin llegint però si que tinguin una proximitat màxima a la lectura: que tinguin interès, que estiguin motivats,

que vulguin agafar llibres, etc. Estic molt a favor d'ensenyar diferents tipologies als infants, ja sigui un diari, ja sigui una recepta, ja sigui una carta, ja sigui un conte, etc. Totes les tipologies possibles perquè agafin aquest interès i llavors ja veus que en encara que la fita no sigui llegir, molts acaben llegint per aquest interès que s'ha despertat en ells.

X: Quan treballes un conte a l'aula, de quina manera el treballeu?

E: A mi m'agrada molt utilitzar la hipòtesi. Quan treballo un conte primer de tot destaco el títol perquè sàpiguen quins són els elements del conte, destaco la portada, la contra portada i un cop ja hem treballat això i ja hem vist aquests elements, parteixo ja amb la primera hipòtesi: "si aquest és el títol de què parlarà el conte?" Parlarà d'això, parlarà d'allò... Primer pàgina: els explico, ha passat això, "què penseu que passarà ara? Què podria fer?" M'agrada molt treballar així perquè dones peu a la llengua oral, a que expliquin, a que pensin, a que siguin capaços d'imaginar diferents solucions, diferents camins i només has explicat dues línies. Un cop acaben, han vist si totes les idees que han tingut han sigut resoltes d'aquesta manera o potser ha anat per un altre banda. Treballo molt la tonalitat també, els dibuixos, explicar perquè estan dient això, dient allò, etc.

X: Aleshores són totalment participants del conte?

E: En tot moment hi ha un feedback gegant entre alumne i mestre. Crec que és molt important.

X: Al final de l'explicació, feu una reflexió?

E: Sempre. Hi ha diverses maneres d'acabar un conte. Pots deixar un conte obert i que la conversa posterior sigui a partir de com ha acabat: com creuen que podria acabar, diferents maneres, diferents finals, si els ha agradat el final o si no el podem canviar, etc. Pots anar per aquí o un cop acabat el conte parlar de què els hi ha semblat, si els agrada o si no, com s'han sentit, etc. Hi ha molts contes que treballen moltes coses, però si és un conte més emocional parlar del tema que tracti el conte, perquè sempre pots extreure alguna cosa i la conversa posterior és molt important.

X: Quines tècniques fas servir amb els infants perquè aprenguin a fer servir la llengua oral?

- E: Parlar molt. A classe parlar molt i que ells també parlin molt. Que s'expressin, ser un model sempre. Quan et vinguin a demanar alguna cosa o explicar alguna cosa, empre intentar fer una construcció correcta davant d'ells, sense corregir, mai corregir. Que siguin conscients que el que han dit no és correcte però que hi ha un altre manera de dir-ho. Treballar molt la descripció: "ensenyem una imatge i què veieu aquí? A doncs veig això o veig allò." Exagerar molt la entonació, llegir molts contes, cantant fins i tot, molta conversa, deixar llibertat a que t'expliquin les seves coses, les seves experiències. A vegades venen dient: "mira el que m'ha passat aquest cap de setmana." "No, ara no es moment, ara anem a treballar aquesta fitxa." Això no es pot fer, s'ha de deixar que t'expliquin perquè potser una experiència seva pot sorgir una inquietud i donar peu a una conversa i d'aquí treure un projecte. Si no els hi deixes parlar no aprenen i no saben com fer-ho, llavors crec que és molt important en la llengua oral molta conversa i sobretot amb els més petits.
- X: Aleshores el recurs que tu fas servir per suplir les necessitats dels infants que no dominen la llengua és el que m'estàs dient, no corregir, deixar que s'expressi, etc?
- E: Fer el model correcte. La meva manera de corregir això es fer el model correcte quan parlem. Mai dir "No, això no es diu així, ho has fet malament i s'ha de dir d'aquesta manera." Prefereixo que si s'ha equivocat dient "Se ha rompido" "Apa, s'ha trencat? Inclús fer-lo exagerant, intentar seure'l al costat d'algú que sàpigues que parla molt bé i que això permet una conversa amb el company que l'ajudarà moltíssim alhora d'agafar vocabulari i saber quines estructures utilitzar.
- X: Què penses d'incloure elements d'altres cultures dins de les aules, com per exemple el Kamishibai?
- E: Jo crec que sempre és un enriquiment, oferir coses que potser aquí no coneixen. Sigui a nivell culinari, com sigui a nivell cultural, el que sigui sempre serà bo per ells, sempre els obrirà una nova perspectiva del món.
- X: I quins aspectes penses que el Kamishibai podria afavorir l'enriquiment de la llengua oral?
- E: Doncs jo crec que s'apropa molt a tots els elements que pots treballar amb un conte. Tot el que pots millorar amb la llengua oral amb un Kamishibai, ve donat per la conversa, per l'explicació, pel vocabulari que utilitzes amb la història que

estàs explicant amb el Kamishibai, el feedback que tens amb ells, si els hi preguntes als infants, tot això és el que permet un treball de llengua oral.

X: Aleshores creus que si que milloraria la comprensió i la parla dels infants?

E: Si, crec que és una bona estratègia per treballar-ho i amb nouvinguts és molt important perquè a més tens la imatge. És el que deia al principi, el fet de tenir la imatge els ajuda a relacionar imatge-paraula i mica en mica anar interioritzant tot el vocabulari.

X: I per acabar, què penses d'introduir el Kamishibai a l'aula ordinària amb tots els infants?

E: Doncs molt interessant perquè és el que diem. A nivell cultural és diferent al que aquí estan acostumats a veure, donaria peu a treballar tot aquesta part de cultura, societat, comparar-ho amb nosaltres. Com ho veiem aquí, donaria peu a tot el treball de llengua oral, podríem fer contes nostres propis amb aquesta tècnica, de manera que estarien treballant i combinant la plàstica alhora de dibuixar, el llenguatge escrit alhora d'escriure, el llenguatge oral alhora de parlar. Inclús podríem compartir-ho amb les famílies que puguin venir aquí a explicar contes... Se m'acudeixen moltíssimes coses que beneficiarien molt en el dia a dia de l'escola perquè no deixa de ser una cosa nova per aprendre.

X: Doncs ja hem acabat. Moltíssimes gràcies pel teu temps i per les teves respostes. Com ja t'he dit quan acabi ja t'enviaré una còpia perquè vegis com ha quedat.

E: Molt bé. Moltes gràcies Laura.